

**UCHWAŁA NR XI/105/16
RADY GMINY RACZKI**

z dnia 16 lutego 2016 r.

w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwoju Gminy Raczki na lata 2016-2022"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515, poz. 1890) Rada Gminy Raczki uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Strategię Rozwoju Gminy Raczki na lata 2016-2022" o treści stanowiącej załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie powierza się Wójtowi Gminy Raczki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Lech Ludwig

STRATEGIA GMINY RACZKI NA LATA 2016- 2022

Rady Gminy Raczki
z dnia 16 lutego 2016 r.

STYCZEŃ 2016 r.

QUATRO GRUPA DORADCZA
Renata Giczewska-Węcek

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	5
II. Charakterystyka Gminy Raczki	7
2.1 Ogólna charakterystyka Gminy Raczki	7
2.2 Środowisko naturalne, obszary chronione.....	10
2.2.1 Klimat	10
2.2.2 Krajobraz i rzeźba terenu.....	11
2.2.3 Zasoby glebowe	12
2.2.4 Wody powierzchniowe	12
2.2.5 Wody podziemne.....	13
2.2.6 Flora.....	13
2.2.7 Fauna.....	14
2.3 Obszary chronione.....	14
2.3.1 Natura 2000	15
2.4 Historia i Kultura	17
2.5 Zagospodarowanie przestrzenne.....	26
III. Strefa Społeczna.....	28
3.1 Demografia.....	28
3.2 Rynek pracy i bezrobocie.....	35
3.3 Oświata, wychowanie i sport	38
3.4 Sport.....	42
3.5 Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	43
3.6 Bezpieczeństwo publiczne.....	46
3.7 Organizacje społeczne.....	48
IV. Infrastruktura techniczna	49
4.1 Drogi – układ komunikacyjny	49
4.2 Sieć energetyczna.....	51
4.3 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	54
4.3.1 Sieć wodociągowa	54
4.3.2 Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków	55
4.4 Ochrona środowiska i gospodarka odpadami.....	57
4.5 Zaopatrzenie w energię ciepłą i gaz.....	59
V. Gospodarka	61
5.1 Przedsiębiorczość.....	61

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

5.2	Rolnictwo	63
5.3	LASY	68
5.4	Turystyka.....	69
VI.	<i>Budżet Gminy.....</i>	<i>71</i>
VII.	<i>Analiza SWOT</i>	<i>77</i>
VIII.	<i>Wizja i misja Gminy Raczki</i>	<i>81</i>
IX.	<i>Plan strategiczny dla Gminy Raczki na lata 2015- 2022</i>	<i>82</i>
X.	<i>Zarządzanie Strategią</i>	<i>93</i>
XI.	<i>Obszary Strategicznej Interwencji.....</i>	<i>94</i>
XII.	<i>System realizacji Strategii.....</i>	<i>96</i>
12.1	Model realizacji Strategii	96
12.2	Podmioty zaangażowane w realizację Strategii.....	97
12.3	Finansowanie strategii.....	97
XIII.	<i>MONITORING REALIZACJI STRATEGII</i>	<i>98</i>
XIV.	<i>ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ</i>	<i>104</i>

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Szanowni Państwo,

Dla poprawy warunków życia mieszkańców naszej Gminy, jej dynamicznego rozwoju oraz podniesienia jakości usług w Urzędzie koniecznym jest podejmowanie i wdrażanie odpowiednich działań. Do takich należy właśnie opracowanie i co najważniejsze wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy Raczki na lata 2016-2022.

Dokument ten jest niezbędny dla jeszcze bardziej efektywniejszego zarządzania Gminą ale również otwiera możliwości ubiegania się o środki zewnętrzne.

Prace związane z przygotowaniem poszczególnych elementów Strategii prowadzone były przez zespół ze strony Wykonawcy, pracowników Urzędu Gminy i samych mieszkańców Gminy Raczki.

Zdajemy sobie sprawę z konieczności ciągłego udoskonalania i aktualizacji powstałego programu strategicznego. Strategia jest bardzo ważnym dokumentem zarządzania operacyjnego, jest to plan zamierzeń pokazujący kierunki rozwoju Gminy Raczki do roku 2022. Jego wykonanie zależy od wielu instytucji i czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Dokument ten pokazuje faktyczny stan zamierzeń strategicznych na początku 2016 roku oraz stanowi kontynuację procesu rozwoju Gminy. Zawarte w Strategii projekty i zadania mogą być modyfikowane w wyniku zmieniających się warunków wewnętrznych i zewnętrznych, ale zawsze powinny być zbieżne z misją Gminy.

Za powstanie tego ważnego dokumentu składam serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego opracowaniu i jednocześnie proszę o włączenie się w jego realizację.

**Wójt Gminy Raczki
Andrzej Szymulewski**

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Raczki na lata 2016-2022 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem planistycznym samorządu Gminy.

Identyfikuje stan obecny oraz obszary, cele i kierunki rozwoju, na których należy się skoncentrować przy jednoczesnym, nowym spojrzeniu na zasoby gminy oraz gospodarowania nimi w zmieniających się uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych. Dokument stanowić będzie fundamentalne narzędzie do właściwego wyboru długookresowych celów oraz realizacji wynikających z tych celów zadań. Stanowić będzie narzędzie do stymulowania rozwoju gminy.

Podjęcie strategiczne w administracji publicznej ma niezwykle ważne znaczenie z uwagi na stały monitoring w zakresie racjonalizacji i podnoszenia efektywności zarządzania środkami publicznymi, a dzięki temu również ciągłego podnoszenia jakości usług świadczonych na rzecz społeczności lokalnej.

Strategia rozwoju gminy pełni również kluczową rolę, jako narzędzie do stymulowania rozwoju poprzez ukierunkowanie postępowania nie tylko władz samorządowych, ale również partnerów gospodarczych i społecznych, którzy mogą się na nią powoływać w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz w oparciu o nią budować własne strategie. Dzięki temu dokument ten jest również narzędziem intensyfikowania współpracy pomiędzy partnerami samorządowymi, a sektorem prywatnym i pozarządowym.

Realizacja Strategii Gminy Raczki będzie wymagała podejmowania ciągłej współpracy pomiędzy samorządami wszystkich szczebli, instytucjami państwowymi, partnerami społecznymi i prywatnymi. Dlatego też obejmuje ona nie tylko będących w kompetencjach samorządu gminnego, ale wskazuje na wielopłaszczyznowe rozwiązania niezbędne dla stałego i efektywnego rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

Punktem wyjścia do prac nad nową strategią rozwoju była m.in. aktualizacja dokumentów strategicznych wyższego szczebla tj.: *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie; Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r., Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.; Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2020 r.*; krajowych strategii sektorowych oraz *Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020*. Strategia Rozwoju Gminy Raczki na lata 2016-2022 jest spójna z priorytetami i celami wymienionych dokumentów.

Horyzont czasowy do 2022 roku Strategii Gminy Raczki jest spójny z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim, a także spójny z kolejną perspektywę finansową Unii Europejskiej.

Zawarte w strategii zadania obejmują główne dziedziny życia mieszkańców i ukierunkowane są na zrównoważony rozwój Gminy Raczki, który będzie procesem przenikania się i scalania działań politycznych, gospodarczych, społecznych i przestrzennych, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania równowagi środowiska naturalnego oraz jego ochrony.

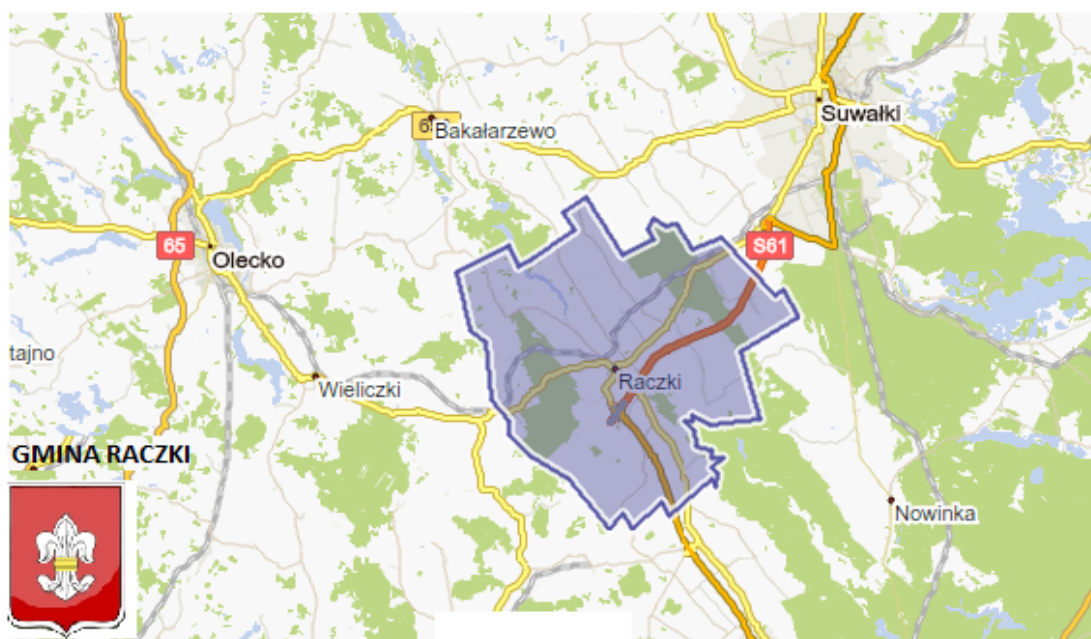
Dokument uwzględnia wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach debaty publicznej. Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców oraz mieszkańców, Strategia Rozwoju Gminy Raczki stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego i regionalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę lokalną.

II. Charakterystyka Gminy Raczki

2.1 Ogólna charakterystyka Gminy Raczki

Gmina Raczki położona jest w północno – wschodniej części Polski, w województwie podlaskim, sąsiadującym z województwami: warmińsko- mazurskim, lubelskim i mazowieckim. Gmina Raczki zajmuje powierzchnię 14 225 ha i jest jedną z 9 gmin powiatu suwalskiego. Graniczy bezpośrednio z gminami: Bakalarzewo i Suwałki (powiat suwalski), Wieliczki (powiat olecki), Kalinowo (powiat ełcki), Augustów, Nowinka (powiat augustowski). Siedzibą władz gminy jest wieś Raczki – wcześniej miasteczko, które utraciło prawa miejskie.

Rysunek 1: Gmina Raczki oraz sąsiadujące z nią gminy

Źródło: <http://mapa.targeo.pl>

Rysunek 2: Gmina Raczki

Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

Duże znaczenie dla rozwoju gminy ma bliskość granicy Państwa. Gmina zlokalizowana jest stosunkowo niedaleko od przejść granicznych na Litwę: Budzisko (43 km), Ogrodniki (55 km).

Głównymi drogami na terenie gminy są dwie drogi wojewódzkie: Suwałki – Raczki - Olecko oraz Augustów – Raczki, oraz droga krajowa S-8 w kierunku Augustowa od węzła Raczki przy drodze ekspresowej S-61

Przez gminę przebiega linia kolejowa Suwałki – Olecko, która obecnie nie obsługuje przewozów pasażerskich.

Strukturę administracyjną gminy tworzy 36 miejscowości wiejskich, w tym 34 sołectwa: Bakaniuk, Bolesty, Chodźki, Franciszkowo, Jankielówka, Jaški, Józefowo, Koniecbór, Korytki, Krukówek, Kurianki Pierwsze, Kurianki Drugie, Lipowo, Lipówka, Małe Raczki, Moczydły, Planta, Podwysokie, Rabalina, Raczki, Rudniki, Sidory, Słoboda, Stoki, Sucha Wieś, Szczodruchy, Szkocja, Wasilówka, Wierciochy, Witówka, Wronowo, Wysokie, Ziółkowo, Żubrynek.

Pod względem liczby ludności gmina Raczki jest jedną z największych w powiecie suwalskim. Charakteryzuje się jednak niskim wskaźnikiem gęstości zaludnienia – 43 osób/km² przy średniej gęstości zaludnienia w województwie podlaskim - 60 osób na 1 km². Gminę

zamieszkuje 6130¹ mieszkańców, z czego ponad dwa tysiące trzysta osób mieszka w samych Raczkach.

Obszar gminy znajduje się na pograniczu dwóch makroregionów: Pojezierza Litewskiego i Pojezierza Mazurskiego. Na zachód od rzeki Czarnej Hańczy oraz na południe od Puszczy Rominckiej znajduje się obszar z urozmaiconą rzeźbą terenu w postaci rynien polodowcowych i dużą ilością jezior. Granica między tymi makroregionami pokrywa się z przebiegiem rynny i sandru rzeki Rospudy z kierunku północno – zachodniego na południowy wschód. Teren gminy obejmuje, na zachodzie północny fragment mikroregionu zwanego Wzniesieniem Bargłowsko – Milewskim, na wschodzie część zachodnią mikroregionu zwanego Pagórkami Augustowskimi.

¹ Dane z listopada 2015 r.

2.2 Środowisko naturalne, obszary chronione

2.2.1 Klimat

Klimat całego powiatu suwalskiego posiada cechy klimatu kontynentalnego. Charakteryzuje się dużą zmiennością pogody, dużą amplitudą temperatur, przewagą opadów letnich nad zimowymi oraz wiosennych nad jesiennymi. Charakterystykę głównych elementów klimatu oparto na wynikach obserwacji stacji meteorologicznej w Suwałkach.

Gmina Raczki leży w obrębie jednej z najzimniejszych dzielnic klimatycznych kraju. Specyfikę surowych warunków klimatycznych stanowią dni mroźne i dni gorące. Dni mroźnych (poniżej -10°C) średnio w roku jest 66. Dni o najwyższych temperaturach (powyżej 25°C) jest około 25, średnia temperatura to 7,3. Przymrozki występują około 137 dni w roku, a okres wegetacyjny trwa około 200 dni. Wiatry wieją głównie z kierunku zachodniego oraz południowo – zachodniego i są silne. Opady atmosferyczne mieszczą się w przedziale średnich wieloletnich dla Polski (średnia roczna suma opadów w 2013 r. wyniosła 628,8 mm na rok). Śnieg utrzymuje się średnio przez około 100 dni w roku.

W ostatnich latach obserwuje się ocieplenie tego regionu kraju: zimy nie są już tak srogie jak przed laty, a okresy letnie charakteryzują się bardzo wysokimi temperaturami. W 2010 roku najcieplejszymi miesiącami były lipiec i sierpień ze średnią temperaturą $20,1^{\circ}\text{C}$, a najchłodniejszym grudzień ze średnią temperaturą $-8,5^{\circ}\text{C}$.

Temperaturę powietrza atmosferycznego i opadów atmosferycznych na stacji meteorologicznej w Suwałkach i Sobolewie przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Średnie miesięczne i roczne temperatury powietrza atmosferycznego na stacji meteorologicznej w Sobolewie w 2013 roku

Temp.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2013
T _{śr.mies}	-6,2	-1,4	-4,5	5,3	15,1	17,9	18,3	17,6	11,5	8,4	4,7	1,2	7,3
T _{max}	4,3	5,5	8,4	22,4	28,0	32,1	30,4	34,3	24,0	16,8	11,9	7,3	34,3
T _{min}	-21,4	-9,2	-20,1	-9,6	-0,8	7,2	6,8	4,8	-0,3	-3,4	-4,5	-10,8	-21,4
T _{STD}	6,0	2,1	3,4	4,6	3,1	2,8	2,4	3,5	3,2	3,0	2,7	2,5	8,87

Źródło: Raport o stanie środowiska przyrodniczego w roku 2013

2.2.2 Krajobraz i rzeźba terenu

Gmina Raczki zlokalizowana jest w północno-wschodniej części Polski. Na zachód od rzeki Czarnej Hańczy oraz na południe od Puszczy Rominckiej znajduje się obszar z urozmaiconą rzeźbą terenu w postaci rynien polodowcowych i dużą ilością jezior. Na tym obszarze, na pograniczu dwóch makroregionów: Pojezierza Litewskiego i Pojezierza Mazurskiego znajduje się obszar gminy. Granica między tymi makroregionami pokrywa się z przebiegiem rynny i sandru rzeki Rospudy z kierunku północno – zachodniego na południowy – wschód.

Teren gminy jest bardzo urozmaicony pod względem geomorfologicznym. Wyodrębnić można trzy zasadnicze formy ukształtowania terenu: – pagórkowata wysoczyzna morenowa z licznymi formami wytopiskowymi po bryłach „martwego lodu” – w części zachodniej, – poziom sandrowy z rynną rzeki Rospudy – w części centralnej, – pagórkowata wysoczyzna morenowa z wykształconymi pojedynczymi formami moren czołowych, rozciętą meandrującą doliną rzeki Szczeberki – na wschodzie. W zachodniej i południowej części występują charakterystyczne zagłębienia wytopiskowe, obecnie wypełnione torfem i osadami torfiastymi ze stagnującą wodą. Najwyższe wzniesienie w tej części gminy znajduje się w okolicy miejscowości Ziółkowo – 181,7 m n.p.m. Najniżej położony teren znajduje się we wsi Wronowo – 154,1 m n.p.m. Deniwelacje osiągają tu wartość około 25 m. Średnia wysokość terenu waha się w granicach 160 – 170 m n.p.m. W części wschodniej gminy najwyższe wzniesienie znajduje się we wsi Podwysokie i osiąga wartość 190,9 m n.p.m. Najniżej położony teren znajduje się w okolicy Kuriank i posiada wysokość bezwzględną 140,6 m n.p.m. Średnie wysokości wahają się w granicach 150 – 175 m n.p.m. Różnice wysokości na terenie gminy osiągają 50 m.

Na całym obszarze gminy występują utwory neopleistoceniowe zlodowacenia bałtyckiego. Wykształciły się one w postaci glin zwałowych oraz utworów fluwioglacjalnych – piasków, piasków ze żwirem i żwirów. W dolinie rzeki Rospudy występują utwory holoceniowe reprezentowane przez torfy i utwory torfiaste bez znaczenia gospodarczego.

2.2.3 Zasoby glebowe

Warunki glebowe charakteryzują się zmiennością w poszczególnych obszarach gminy. Większość gleb została wytworzona z glin, piasków i żwirów. Na obszarze stanowiącym około 20% powierzchni gminy, w obrębie sandru Rospudy, występują gleby rdzawe i częściowo bielcowe zaliczane do kompleksu żytniego słabego i żytniego bardzo słabego. Należą do V i VI klasy bonitacji. W części północno–zachodniej i północno-wschodniej, na obszarze stanowiącym około 40% powierzchni gminy występują gleby brunatne i bielcowe zaliczane do kompleksu żytniego bardzo słabego. W części południowej, na obszarze stanowiącym około 40% powierzchni gminy występują gleby brunatne zaliczane do kompleksu pszennego dobrego, należące do IIIa, IIIb i IV klasy bonitacji. Gleby I i II klas bonitacyjnych w ogóle nie występują na terenie gminy.

Badania przeprowadzone w 1999 roku przez Stację Chemiczno-Rolniczą w Białymstoku, w punktach zlokalizowanych w rejonach oddziaływania dużego ruchu samochodowego (obręb Rudniki) wykazały, że stężenia metali ciężkich były niskie, znacznie poniżej dopuszczalnych norm. Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że gleby gminy Raczki należą do grupy „0” gleb pod względem skażenia. Mogą być one wykorzystywane w celach rolniczych i ogrodniczych bez żadnych ograniczeń.

Wielkość erozji gleb jest niewielka i sięga zaledwie 0,4% powierzchni użytków rolnych gminy. W pewnym stopniu ogranicza ją duży udział gleb wykształconych z glin –odpornych na procesy zmywu powierzchniowego i znaczne zadarnienie zboczy.

2.2.4 Wody powierzchniowe

Sieć rzeczna gminy jest związana przede wszystkim z rzeką Rospudą, której zlewnia zajmuje znaczną część powierzchni gminy. Całkowita długość rzeki wynosi 102,5 km, z czego na terenie gminy znajduje się zaledwie kilkunastokilometrowy jej odcinek. Rzeka płynie z północnego zachodu, przepływając przez jezioro Bolesty i kieruje się na południowy wschód. Silnie meandrując płynie w rynnach, której krawędzie osiągają wysokości względne dochodzące do 25 m i są mocno zerodowane. Na niektórych odcinkach ma charakter rzeki podgórskiej. Różnica wysokości pomiędzy jej górnym i dolnym biegiem (na terenie gminy) wynosi około 16 m. Rzeka charakteryzuje się ustrojem wodnym umiarkowanym

z wezbraniem wiosennym i zimowym oraz zasilaniem gruntowo-deszczowo-śnieżnym. Oprócz Rospudy przez teren gminy przepływa niewielka rzeczka Szczeberka, a także występują tu drobne ciek wodne, m.in. niewielka rzeczka Czerwonka, zasilająca wody jeziora Bolesty czy strumyk Głęboka.

Jezioro Bolesty jest jedynym zbiornikiem wodnym na terenie gminy. Jego powierzchnia wynosi 128,95 ha, długość 5,8 km, maksymalna głębokość 16,2 m (średnia 7 m) a maksymalna szerokość 325 m. Jest to typowe jezioro rynnowe ze słabo rozwiniętą linią brzegową. Stoki rynny jeziora są strome, wysokie o bogatym urzeźbieniu spowodowanym erozją, z licznymi jarami i wąwozami, w północnej części zalesione. Jezioro posiada piaszczyste dno i gwałtowny spadek głębokości już od samych brzegów. Charakterystyczny, biało-zielony kolor wody spowodowany jest budową dna i roślinnością przydenną. Jezioro ma charakter oligotroficzno-eutroficzny.

2.2.5 Wody podziemne

Na terenie gminy użytkowy poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędowych. Poziom ten jest w całości izolowany od powierzchni utworami nieprzepuszczalnymi w części południowo – zachodniej i słabo przepuszczalnymi w części środkowej i północnej. Głębokość poziomu zalegania szacuje się w części zachodniej na około 40–80 m ppt., a w części wschodniej 30 –60 m ppt. Nie występują tu samowypływy lub obszary źródliskowych wód podziemnych.

2.2.6 Flora

Charakterystyczną cechą jest duży udział świerka w drzewostanach oraz duża rola gatunków borealnych. W rejonie moren czołowych, w obrębie wierzchowin o szybkim spływie powierzchniowym występują suche murawy. Żyźniejsze siedliska gliniaste ze żwirkiem wapiennym pokrywają kseromorficzne łąki z dużym udziałem roślin motylkowych. Niżej położone tereny zajmują łąki rajgrasowe. Słabsze siedliska w tym rejonie moren zajmują zespoły pastwiskowe życicy i grzebienicy. Ugory na wzniesieniach morenowych porastają ciepłolubne zbiorowiska synantropijne. Z zespołów leśnych w obrębie moren można wyróżnić grądy i lasy mieszane. W miejscach wysięku wód tworzą się

torfowiska. W strefie dolin występują wilgotne łąki torfowe oraz świeże i suche murawy na zboczach. Leśnym stanowiskiem są tu olsy lub grądy. Brzegi wód porastają zbiorowiska roślinności wodnej i wodno-błotnej oraz szuwały. Strefa równin sandrowych zasiedlana jest przez suche murawy przechodzące w suche murawy ziołowe i bory chrobotkowe, czernicowe oraz bory mieszane świeże.

2.2.7 Fauna

Fauna gminy jest słabo poznana. Występują tu gatunki, które są charakterystyczne dla Polski północno-wschodniej. Spośród większych ssaków spotyka się tu sarnę, jelenia, łosia, dziką, lisa, borsuka, jenota oraz zając szaraka. Występuje tu również bóbr, piżmak i wydra. Z drobnych ssaków spotkać można ryjówki, nietoperze, jeża, kunę i wiewiórkę.

Z licznych gatunków ptaków występują m.in.: kruk, orzechówka, dzięcioł czarny, jerzyk, bocian biały, myszołów, krogulec i jastrząb. Wśród płazów dominują żaby trawna i jeziorkowa oraz ropucha szara. W jeziorze Bolesty występują okonie, szczupaki, leszcze, płocie, a także jazie, kalenie, sumy, miętusy i węgorze. Ithiofauna w wodach rzeki Rospudy jest bardzo bogata, można tu spotkać: pstrąga potokowego, klenia, głowacza, strzeblę potokową, szczupaka, jazia, płocie, ukleje, sumę, miętusa oraz minoga. Warto zaznaczyć, iż występowanie pstrąga czy miętusa świadczy o wysokim natlenieniu wody oraz wysokiej klasie czystości wody.

2.3 Obszary chronione

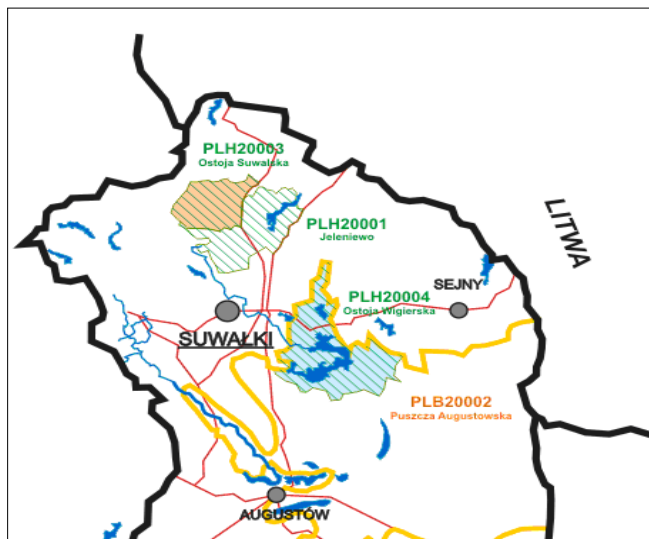
W obrębie gminy znajduje się fragment obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Rospudy”. Obszar ten charakteryzuje się wysokim stopniem naturalności i należy do najcenniejszych obiektów przyrodniczych w kraju. Występuje tutaj duże zróżnicowanie szaty roślinnej (40 zespołów roślinnych) oraz świata zwierząt. Można tu spotkać szereg rzadkich zbiorowisk torfowiskowych, bagiennych i źródłiskowych oraz wiele gatunków objętych ochroną prawną. Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Rospudy” został utworzony w 1998 roku na mocy rozporządzenia Wojewody Suwalskiego.

Rada Gminy Raczki uchwałą Nr IV/22/07 z dnia 29 stycznia 2007 roku pozytywnie zaopiniowała proponowane specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000 zlokalizowane na

terenie Gminy Raczki, które „Dolinę Rospudy” włączają w obszar Natury 2000 określony symbolem: **PLH200005 Puszca Augustowska**

W roku 2009 Rada Gminy Raczki, uchwałą Nr XXVI/132/09 z dnia 4 czerwca 2009 r. Nie wyraziła zgody na rozszerzenie specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, o obszar położony na terenie Gminy Raczki, pn.: „Dolina Górnej Rospudy”. Podobne stanowisko zajęły również gminy sąsiednie.

Rysunek 3. Obszary Natura 2000 w powiecie suwalskim.

Źródło: Wrota Podlasia

2.3.1 Natura 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest najbardziej kompleksową i spójną oraz najlepiej legislacyjnie przygotowaną europejską siecią ekologiczną, mającą na celu zapewnienie trwałej egzystencji ekosystemom. Do jej utworzenia zobligowane są wszystkie kraje Wspólnoty oraz wszystkie kraje akcesyjne w okresie przygotowawczym, przed przystąpieniem do Unii Europejskiej. Koncepcja sieci opiera się na tradycyjnych metodach ochrony przyrody gatunkowej i obszarowej, a celem jej jest zwiększenie skuteczności działań ochronnych poprzez utworzenie kompletnej i spójnej metodycznie i funkcjonalnie sieci obszarów wraz z procedurą weryfikacji wyboru poszczególnych elementów sieci.

Obszary Natura 2000 na terenie gminy Raczki:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Puszca Augustowska”(PLB200002) – Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 ze zm.);

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

- projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Dolina Górnej Rospudy” (PLH200022), zatwierdzony przez Komisję Europejską decyzją z dnia 10 stycznia 2011 roku;
- projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Ostoja Augustowska” (PLH200022), zatwierdzony przez Komisję Europejską decyzją z dnia 10 stycznia 2011 roku

Na obszarze gminy znajdują się dwa pomniki przyrody. Pierwszy z nich zlokalizowany jest w miejscowości Jaški i reprezentuje przyrodę nieożywioną. Jest to pojedynczy głaz narzutowy położony nad rzeką Rospudą, około 1 km na północny-wschód od wsi. Głaz jest z granitu różowego, gruboziarnistego częściowo zanurzony w wodzie. Jego obwód wynosi 7,7 m, a wysokość 1,2 m. Pomnik utworzony został w 1971 roku decyzją Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium WRN w Białymstoku.

Drugi pomnik przyrody zlokalizowany jest w miejscowości Dowspuda i reprezentuje przyrodę ożywioną. Jest to aleja drzew o długości około 500 m, będąca pozostałością zespołu pałacowego Paca - pochodzi z ok. 1820 roku. Aleja stanowiła główną oś założeń zabudowy pałacowej i gospodarczej, a jej pierwotna długość wynosiła 2 km.

Tabela 2: Pomniki przyrody występujące na terenie Gminy Raczki

Nr pomnika	92 S	263 S
Obiekt	Głaz narzutowy	Drzewostan mieszany z przewagą lipy drobnolistnej i grabu pospolitego
Przedmiot ochrony	Pojedynczy głaz	Aleja drzew
Miejscowość	Jaški	Dowspuda
Lokalizacja	ok. 1 km na północny-wschód od wsi, na brzegu rzeki Rospuda, częściowo zanurzony w wodzie	Wieś Dowspuda, na terenie Zespołu Szkół w Dowspudzie im. gen. Ludwika Michała Paca, aleja prowadząca do Pałacu Paca
Cechy	Granit różowy, gruboziarnisty	Zabytkowa aleja z pozostałości zespołu pałacowego Paca.
Obwód	7,7 m	
Wysokość	1,2 m	
Rok powołania	1971	1980
Podstawa prawna	Decyzja Rlop-410b/9/3/71 Wydz. Rol. i Leśnictwa Prezydium WRN w Białymstoku z 16.06.1971 r., Dz. Urz. WRN w Białymstoku z 1971 r. Nr 9, poz. 105	Zarz. Nr 12/80 Wojew. Suw. z 12.03.1980 r., Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 2, poz. 10

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Raczki

2.4 *Historia i Kultura*

Teren gminy, jak i całego regionu, ma bardzo bogatą, ale i bardzo dramatyczną przeszłość.

Miejscowości w gminie Raczki, a w szczególności będące niegdyś rozwijającym się miastem- Raczki, należą do jednych z najstarszych miejscowości na Suwalszczyźnie. Szacuje się, że Raczki mają ponad 500 letnią historię, zaś samą nazwę zawdzięczają Stanisławowi Raczkowiczowi, który został właścicielem tych ziem w roku 1514. Jednak lokalne dzieje swą historię mają znacznie bogatszą, sięgająca paleolitu. Ślady osadnictwa z epoki kamienia odkryto w okolicach Raczek oraz wsi Dowspuda i Chodorki. W późniejszym okresie ziemie zamieszkiwane były przez Jaćwingów, których osadnictwo skupiało się głównie wzdłuż rzeki Rospudy. Na terenie obecnej gminy odkryto jedno z większych na Suwalszczyźnie, pojaćwieskie cmentarzysko, zaś na skraju Raczek cmentarzysko z III- IV roku naszej ery. Ślady jaćwieskiego osadnictwa odkryto również w miejscowościach: Raczki, Małe Raczki, Dowspuda, Sucha Wieś.

W swej kilkusetletniej historii, Raczki i miejscowości leżące na obecnym terenie gminy przeżywały wzloty i upadki. Znaczny wpływ na zahamowanie rozwoju miały z pewnością liczne klęski żywiołowe, takie jak gigantyczne pożary, czy dziesiątkujące ludność zarazy. Sam rozwój zawdzięczać można dogodnemu położeniu Raczek- na pograniczu Wielkiego Księstwa Litewskiego i Prus Książęcych. Wpływ miało również wytyczenie przez te tereny, szlaku handlowego z Grodna do Królewca. Warto dodać, że ogromny wpływ na przyspieszenie gospodarczo- ekonomiczne miały też takie fakty, jak nadanie w roku 1682, przywileju na jarmarki i targi dla miasta Raczek, przez samego króla- Jana III Sobieskiego. Najbardziej dynamiczny rozwój przypisać trzeba dla rodu Paców, którzy w połowie XVIII wieku nabyli Raczki. Józef Pac m.in. określił zasady handlu oraz nabywania i sprzedaży działek. Najznamienitszym z Paców był hrabia generał Ludwik Michał Pac, którego okres panowania możemy nazwać- okresem złotego czasu dowspudzkiego.

Raczki i okoliczne miejscowości przez wieki były tygłem kulturalno- wyznaniowym. Również w samych Raczkach i okolicy możemy zaznaczyć wpływy wielu narodowości- Żydów, Rosjan, Białorusinów, Brytyjczyków, Niemców i oczywiście Polaków. W latach 80. XIX wieku,

odsetek ludności żydowskiej w Raczkach przekraczał 80%, przy ogólnej liczbie mieszkańców ok. 2800 osób. Niewielki procent stanowili również Tatarzy, których potomkowie, zamieszkują Raczki do dziś. Ruchy migracyjne, a w szczególności emigracja za ocean oraz do przygranicznych Prus Wschodnich, miała wpływ na obniżenie wskaźników demograficznych.

Na lokalnej historii piętno odcisnęły dwa powstania- listopadowe, którego upadek był kresem wspianego okresu rodu Paców oraz styczniowe- kilka lat po którym, w roku 1870, Raczki utraciły prawa miejskie. Dogodne położenie strategiczne miało również wpływ na działania militarne zarówno w okresie I jak i II Wojny Światowej. Międzywojnie jest czasem niepodległości, rozwoju i wzmożonej pracy społecznej. W tym okresie zaznaczyć trzeba również powstanie i rozwój spółdzielczości, kwitnący handel i rosnące rzemiosło oraz dobrze prosperujący drobny przemysł.

Czas powojenny jest jednym z trudniejszych okresów, w którym wszelkie transformacje możemy zauważyć w każdej minionej dekadzie.

Z Raczkami i okolicą związane były takie znakomitości jak Michał Rawita- Witanowski- krajoznawca, regionalista i historyk, któremu zawdzięczamy opisy miejscowości Suwalszczyzny w „Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich”, Mieczysław Geniusz- m.in. jeden z głównych inżynierów przy budowie Kanału Sueskiego, Aleksander Putra- działacz społeczny i polityczny, poseł na sejm w II RP, Witold Balukiewicz- proboszcz raczkowskiej parafii, organizator życia społeczno- kulturalnego w Raczkach, Michał Górski- społecznik, polityk i poseł na sejm.

Ludność zamieszkująca gminę jest narodowości polskiej wyznania rzymskokatolickiego; osadnictwo wywodzące się głównie z Mazowsza. Dostrzegalne są jednak wpływy osadnictwa szkockiego z I ćw. XIX wieku.

Raczki, jako jedyna miejscowość gminna w powiecie suwalskim, posiada już wykształconą zabudowę o charakterze zdecydowanie miejskim, pod ochroną konserwatorską.

Obszar gminy Raczki charakteryzuje się przekształconym współcześnie (tj. w ciągu ostatniego ćwierćwiecza) krajobrazem kulturowym. Zachowane historyczne układy

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

przestrzenne są nawarstwiane i zabudowane przez obiekty współczesne (mieszkalne i gospodarcze).

Tabela3: Wykaz obiektów wpisanych do rejestru oraz zabytków nie wpisanych, a zasługujących na ochronę.

Rodzaj obiektu zabytkowego	Lokalizacja	Wpis w rejestrze zabytków	Obiekt zabytkowy
Zabytki sakralne	RACZKI	tak	Kościół z XVIII w. w stylu neoklasycyżnym wg projektu Henryka Marconiego, przebudowany i rozbudowany ok. 1825 r. Ciekawy wystrój kościoła – dwie marmurowe płaskorzeźby - Antoniego Canawy.
Układy staromiejskie	RACZKI	tak	Plac Kościuszki w Raczkach – zachowany dawny układ urbanistyczny z brukowanym rynkiem.
			Zabytkowe budynki murowane i drewniane z XIX/XX w. - ul. Browarna – dom nr 1, 2, 17 - plac Kościuszki – dom nr 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18
Zabytki obronne	Okolice Raczek	nie	Bunkry z okresu II Wojny Światowej wzdłuż rzeki Rospuda.
Zabytki dworsko – pałacowe oraz wiejskie	Dowspuda	tak	Pałac wzniesiony przez L.M. Paca w latach 1820 – 1823, na prawym brzegu rzeki Rospudy – w stylu neogotyckim wraz z ogrodem angielskim. Budowniczym pałacu był włoski architekt Henryk Marconi. Po konfiskacie Dóbr Dowspudzkich Pałac Paca uległ ruinie. Zachowały się: - portyk, wieża , piwnice z 1820-1823 - park, proj. John Hejton z 1 ćw. XIX w
	Franciszkowo	tak	- dom nr 7 drewniany, 1905-1910 - dom nr 8 drewniany z 2 poł XIX w.
	Koniecibór	tak	Park podworski z XIX/XX w.
Zabytki historyczno-geologiczne	Moczydły	tak	Cmentarz Żydowski z XVIII/XIX w.
	RACZKI		Cmentarz rzymsko-katolicki z XIX w.
	Dowspuda	nie	Cmentarz wojenny
	Józefowo		Cmentarz ewangelicki z XIX w.

Źródło: Opracowanie własne Urzędu Gminy w Raczkach

Gmina Raczki jest organem prowadzącym dla 2 placówek kultury: Gminnego Ośrodka Kultury w Raczkach oraz Publicznej Biblioteki w Raczkach oraz jej Filii w Kuriankach Pierwszych.

Gminny Ośrodek Kultury w Raczkach - jest inicjatorem i organizatorem życia kulturalnego w gminie głównie dla dzieci i młodzieży. W dni powszednie organizowane są zajęcia dla

dzieci, młodzieży, dorosłych oraz seniorów. W 2015 roku w GOK odbyły się następujące zajęcia stałe:

- Zajęcia taneczne- mażoretki - zespoły Lilt i Lilki, Zumba
- Zajęcia muzyczne- nauka gry na gitarze, pianinie , instrumentach dętych
- Zajęcia plastyczne
- Zajęcia wokalne
- Koło Młodych Przyjaciół Ziemi Raczkowskiej
- Zajęcia świetlicowe
- Gimnastyka dla dorosłych

Przy GOK-u funkcjonują również koła zainteresowań:

- **Koło Młodych Przyjaciół Ziemi Raczkowskiej** - głównym celem pracy Koła jest przygotowywanie obrzędowych i innych widowisk scenicznych, i plenerowych oraz oprawa artystyczna okolicznościowych uroczystości, i imprez gminnych.
- **Świetlica Profilaktyczna** - najważniejszym celem pracy Świetlicy jest działalność profilaktyczna i socjalizacyjna, realizowana poprzez pomoc w odrabianiu lekcji, rozwiązywaniu szkolnych problemów. Wspólne spędzanie wolnego czasu poprzez uczestnictwo w zabawach, grach stolikowych, zajęciach i warsztatach plastycznych.
- **Mażoretki** - młodzieżowa grupa mażorettek Lilt.
- **Koło Wędkarskie PZW Rak Raczki** – informuje o działalności koła, a także istnieje możliwość wykupienia stosownego zezwolenia na amatorski połów ryb.
- **Koło gospodyń wiejskich** oraz
- **Raczkowski Klub Seniora**

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury skupione są również zespoły muzyczne, tj.:

- Orkiestra Dęta OSP w Raczkach
- Gozdawa
- Zorniczeńska z Wysokiego,
- Raczkowiacy

Przy Gminnym Ośrodku Kultury w Raczkach działają Raczkowskie Archiwalia, których celem jest popularyzowanie historii, zatrzymanej na dawnych fotografiach. Działaniem Raczkowskich Archiwaliów są wydawnictwa książkowe, filmy oraz instalacje historyczno kulturowe. W ramach prac etnograficzno- historycznych przy GOK działa Raczkowski Dom Regionalny- jedna z większych izb etnograficznych prezentujących zbiory dawnego gospodarstwa domowego na Suwalszczyźnie.

W ramach swojej działalności GOK jest organizatorem wielu imprez i uroczystości. Do najważniejszych w 2015 roku zaliczyć można:

STYCZEŃ

- Koncert noworoczny
- Raczkowska szopka noworoczna
- Feryjny wieczór integracyjno- filmowy dla młodzieży

LUTY

- Twórcze ferie w GOK
- Spotkanie z teatrem
- Spotkanie z filmem
- Bal przebierańców
- Warsztaty perkusyjne
- Noc z baśnią w GOK
- Zapusty jazzowe

MARZEC

- Dzień kobiet
- spotkanie z historią Raczek
- Premiera filmu „fotograficzna pamięć. Historia raczek z rodzinnych albumów”
- Warsztaty wielkanocne
- Spotkanie wielkanocne
- Gminny konkurs recytatorski

KWIECIEŃ

- Akcja „Czysta Rospuda 2015” _
- Wieczór filmowy

MAJ

- Gminny Piknik Majowy z okazji Święta Konstytucji 3 Maja
- Wernisaż wystawy „Wielka Wojna. Dowspuda i okolica 100 lat temu”
- Koncert zespołów ludowych
- Zawody wędkarskie
- Premiera książki „Fotograficzna pamięć. Historia Raczek z rodzinnych albumów”
- Gminno- parafialny festyn rodzinny

CZERWIEC

- Dzień dziecka z teatrem
- Warsztaty białego śpiewu
- Wieczór filmowy
- Koncert grup dziecięcych
- XI PALINOCKA w Raczkach

LIPIEC

- Zajęcia wakacyjne dla dzieci i młodzieży
- Jubileusz 25 - lecia Zespołu Zorniczeńska

SIERPIEŃ

- Plenerowy seans filmowy
- Muzyczne Lato nad Rospudą
- Warsztaty „Stylizacja i kreowanie wizerunku”

WRZESIEŃ

- Dożynki powiatowo- gminne
- Warsztaty animatora kultury
- Powiatowe obchody Europejskich Dni Dziedzictwa

PAŹDZIERNIK

- Światowy Dzień Muzyki
- II Kartoflisko „Święto Raczkowskiego Ziemniaka”

- Warsztaty perkusyjne
- Wieczór literacki
- Gminny dzień seniora
- Koncert zaduszkowy

LISTOPAD

- XI Międzygminny Konkurs Wokalno Recytatorski
- Otwarcie wystawy oraz pokaz filmu „Obława Augustowska”
- Rekonstrukcja historyczna „Rozbrojenie Niemców”
- Wieczornica patriotyczna z okazji Narodowego Święta Niepodległości
- Wieczór andrzejkowy

GRUDZIĘŃ

- Mikołajki z teatrem
- Warsztaty kulinarne
- Maraton zumbi
- XII Wigilia integracyjna
- Promocja książki „Wpisani w Rospudę”
- Zabawa sylwestrowa

Życie kulturalne organizują również organizacje kościelne i religijne.

W gminie funkcjonuje Biblioteka Publiczna w Raczkach. Biblioteka zapewnia dostęp do materiałów bibliotecznych i informacji mieszkańcom gminy. Służy rozwijaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych społeczności gminnej, upowszechnianiu wiedzy i kultury. Biblioteka może podejmować również inne działania wynikające z potrzeb środowiska lokalnego.

Księgozbiór Biblioteki gminnej i Filii Bibliotecznej w Kuriankach w 2014 liczył łącznie 30989 woluminów, który jest sukcesywnie uzupełniany nowościami wydawniczymi. W 2014 roku zakupiono ogółem 1103 woluminy (1055 książek do biblioteki gminnej i 48 pozycji do filii). Ze środków samorządowych zakupiono 772 książki za kwotę 17 938 zł i z dotacji

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Biblioteki Narodowej 152 pozycje za 3200,00 zł. Ponadto pozyskano 179 książek z Komendy Policji w Suwałkach o wartości 1 806,86 zł.

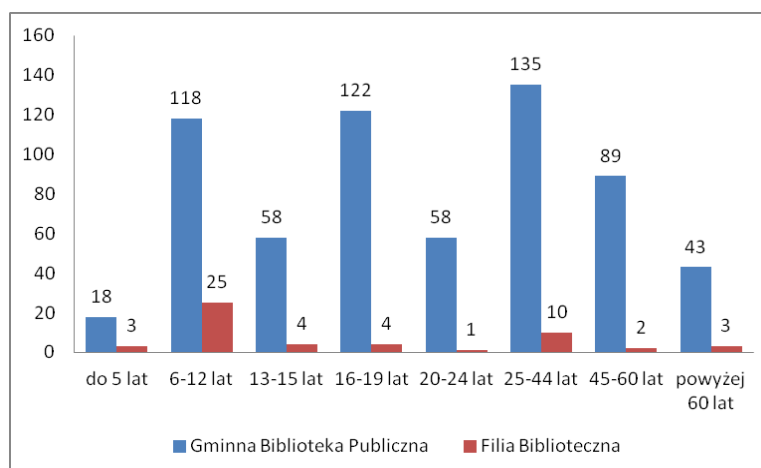
Tabela 4: Stan księgozbioru w 2014 roku

	Literatura piękna dla dorosłych	Literatura piękna dla dzieci	Literatura niebeletrystyczna	Księgozbiór ogółem
Gminna Biblioteka Publiczna	11 465	6 358	6 328	24 151
Filia Biblioteczna	3 129	2 401	1 308	6 838
RAZEM	14 594	8 759	7 636	30 989

Źródło: Informacja z wykonania zadań rzeczowych i finansowych przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Raczkach za 2014 r.

W bibliotece gminnej zarejestrowano 641 czytelników (wzrost o 39), w filii bibliotecznej 52 (mniej o 18). Z usług placówek korzysta ok. 12% mieszkańców gminy, z czego największy odsetek 51%, stanowią dzieci i młodzież do lat 19.

Wykres 1: Struktura czytelników według wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z wykonania zadań rzeczowych i finansowych przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Raczkach za 2014 r.

Wszystkie grupy czytelnicze mają swoich reprezentantów, co przedstawia poniższa tabela:

Tabela 5: Czytelnicy Gminnej Biblioteki Publicznej i Filii

	Uczniowie	Studenci	Pracownicy umysłowi	Robotnicy	Rolnicy	Inni zatrudnieni	Pozostali
Gminna Biblioteka Publiczna	308	41	68	51	32	8	133

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Filia Biblioteczna	33	2	1	3	5	3	5
RAZEM	341	43	69	54	37	11	138

Źródło: Informacja z wykonania zadań rzeczowych i finansowych przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Raczkach za 2014 r.

Placówki odwiedziło 5 746 osób, z czego wypożyczalnię 5 211 osób, a czytelnię 535 osób. W 2014 roku wypożyczono ogółem 12 941 książek (11 896 w bibliotece gminnej i 1 045 w filii). Statystycznie mieszkańiec gminy przeczytał 2 książki w ciągu roku.

W 2014 roku w bibliotece gminnej odbyły się następujące wydarzenia:

- Szkolenie bibliotekarzy z powiatu suwalskiego na temat „Mała ojczyzna w pracy bibliotekarza”
- Przeprowadzono 2 konkursy: plastyczny dla uczniów z klas I-III SP ph. „ Moja miejscowość za 500 lat” oraz konkurs historyczny dla uczniów gimnazjum ph. „50 pytań na 500 lecie Raczek”
- Spotkania w bibliotece z uczniami ze Szkoły Podstawowej w Raczkach i Zespołu Szkół w Dowspudzie.

Gminna Biblioteka Publiczna w Raczkach zatrudnia 3 pracowników merytorycznych (2 ½ etatu), sprzątaczkę (1/2 etatu) oraz księgowego (um. zlecenia).

W 2015 roku zamknięto filię biblioteczną w Kuriankach Pierwszych.

2.5 Zagospodarowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne jest głównym instrumentem polityki przestrzennej, które służy do racjonalnego i zrównoważonego przekształcania przestrzeni.

Instrumentem do planowania przestrzennego może być m.in. **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego**. Jest to dokument sporządzany dla całego obszaru gminy, określający w sposób ogólny politykę przestrzenną i lokalne zasady zagospodarowania. Studium obok miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest aktem planowania przestrzennego i w systemie planistycznym zaliczane jest do aktów planowania ogólnego. Nie jest aktem prawa miejscowego, a więc nie zawiera przepisów powszechnie obowiązujących i nie może być podstawą do wydania decyzji administracyjnych. Ma za to charakter aktu kierownictwa wewnętrznego, obowiązującego w systemie organów gminy. Ukierunkowuje władze samorządowe przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i służy koordynacji ustaleń tych planów.²

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego składa się z dwóch podstawowych obszarów:

- Diagnozy – tj. bieżącej sytuacji społeczno – gospodarczej gminy i możliwości jej rozwoju,
- Kierunków rozwoju przestrzennego.

Aktualnie obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Raczki, zostało uchwalone Uchwałą nr XVII/108/2000 Rady Gminy Raczki z dnia 19 czerwca 2000 r., zmienione uchwałą nr XVII/81/08 Rady Gminy Raczki z dnia 1 lipca 2008 r. oraz uchwałą nr XXVII/166/13 Rady Gminy Raczki z dnia 25 września 2013r.

W celu ustalenia przeznaczenia terenów, w tym dla inwestycji celu publicznego oraz określenia sposobów ich zagospodarowania i zabudowy sporządza się miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zwane "planami miejscowymi". Plan miejscowy jest aktem prawa miejscowego.

² <https://pl.wikipedia.org>

Aktualnie w gminie Raczki funkcjonuje 5 planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących część obszaru gm. Raczki, o łącznej pow. 358 ha tj.:

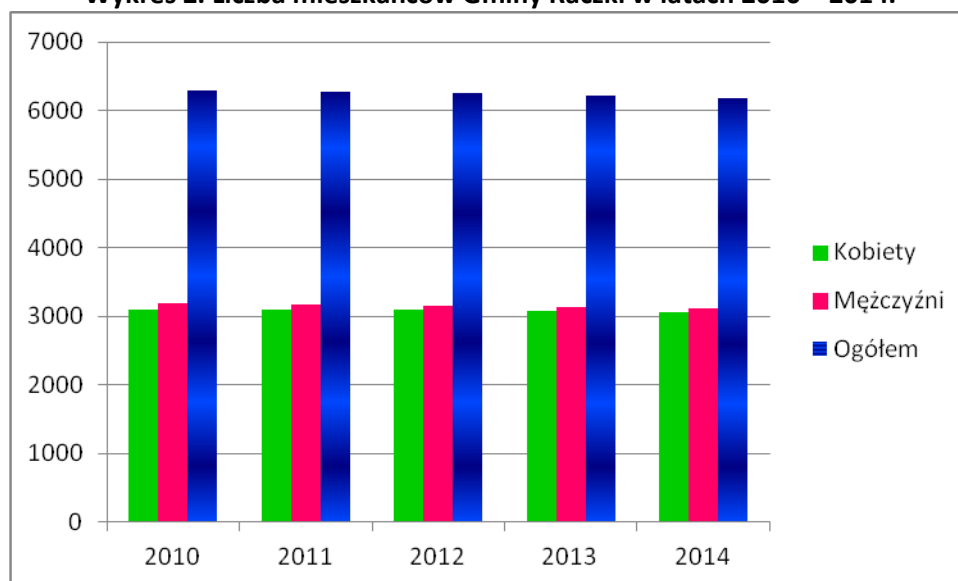
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego części wsi Raczki uchwalony uchwałą Nr XXII/143/01 Rady Gminy Raczki z dnia 19 stycznia 2001r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Raczki.
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego części wsi Raczki uchwalony uchwałą Nr XV/76/04 Rady Gminy Raczki z dnia 16 marca 2004r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Raczki.
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego części wsi: Rudniki, Sidory, Bolesty, Wierciochy, Ludwinowo, Małe Raczki uchwalony uchwałą NR IV/19/11 Rady Gminy Raczki z dnia 27 stycznia 2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi: Rudniki, Sidory, Bolesty, Wierciochy, Ludwinowo, Małe Raczki.
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego części wsi Raczki „Nad Rospudą” uchwalony uchwałą NR XVI/88/12 Rady Gminy Raczki z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Raczki „Nad Rospudą”.
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla części obszaru gminy Raczki obejmującego tereny położone w obrębach miejscowości Raczki i Dowspuda uchwalony uchwałą NR VI/40/15 Rady Gminy Raczki z dnia 28 lipca 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru gminy Raczki obejmującego tereny położone w obrębach miejscowości Raczki i Dowspuda.

III. Strefa Społeczna

3.1 Demografia

Liczba ludności w Gminie Raczki, wg stanu na 31 grudnia 2014 r. wynosiła 6185 osób, co stanowiło 17,21 % powiatu, 0,52 % województwa. Gmina Raczki tak jak w większości gmin wiejskich w Polsce wykazuje spadek liczby mieszkańców. W analizowanym okresie od 2010r. do 2014 r. spadek liczby mieszkańców wyniósł - 102 osoby. Zmiany liczby ludności w badanym okresie prezentuje Wykres nr 2.

Wykres 2. Liczba mieszkańców Gminy Raczki w latach 2010 – 2014.

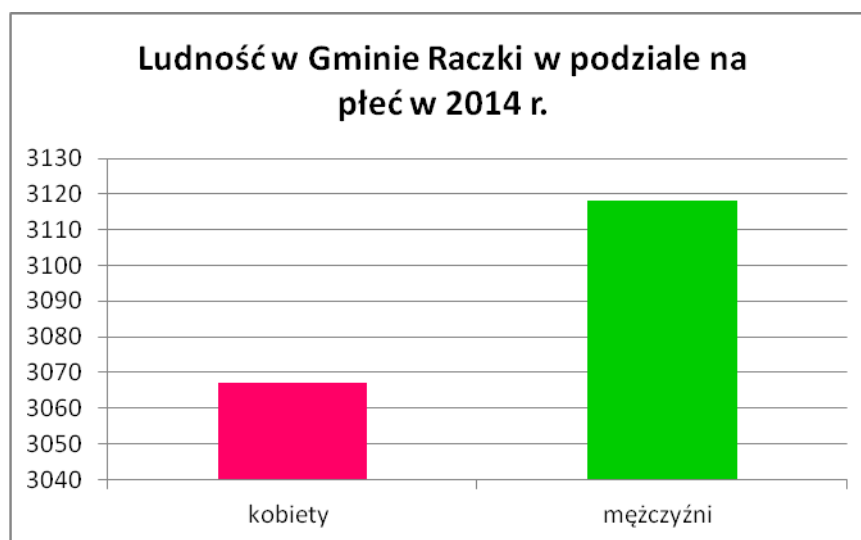
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Raczki.

Obszar gminy jest słabo zaludniony – na 1 km² przypadają 42 osoby, w województwie podlaskim wartość ta jest wyższa i wynosi 59 osób na 1 km², w Polsce natomiast 123. Od roku 2010 współczynnik ten utrzymuje się na stałym poziomie z niewielką tendencją wzrostową.

Struktura ludności według płci w gminie od kilku lat nie ulega większym zmianom. W populacji mieszkańców nieznacznie przeważają mężczyźni (50,64% populacji w roku 2010, 50,41 % populacji w roku 2014). Podobna tendencja zauważalna jest w powiecie jak i w województwie.

W powiecie suwalskim proporcje te wynoszą odpowiednio 51,16 % mężczyźni oraz 48,84 % kobiety, natomiast województwie podlaskim odpowiednio na zbliżonym poziomie 51,24 % kobiet i 48,76 % mężczyzn.

Wykres 3: Procentowa struktura mieszkańców w podziale na płeć w Gminie Raczki w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Raczki.

Inaczej przedstawia się struktura w podziale na płeć po 60 roku życia. Ilość kobiet jest ponad dwukrotnie wyższa niż mężczyzn (tabela 3). Przyczyną zjawiska jest fakt, że kobiety dożywają zwykle późniejszego wieku niż mężczyźni.

Przewaga mężczyzn w populacji w ostatnich latach uległa stopniowemu obniżaniu. Współczynnik feminizacji dla gminy wynosił 97 kobiet na 100 mężczyzn w 2014 r., w ujęciu województwa współczynnik ten przyjął w tym okresie wartość 95.

Strukturę ludności w sytuacji demograficznej gminy przedstawia Tabela nr 6. Prezentowane dane dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej w gminie.

Tabela 6: Ludność i ruch naturalny w Gminie Raczki w latach 2010 - 2014.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność faktycznie zamieszkała						
Ogółem	osoba	6287	6275	6253	6209	6185

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Kobiety	osoba	3103	3106	3107	3076	3067
mężczyźni	osoba	3184	3169	3146	3133	3118
Ludność według grup wieku:						
0-6 lat	osoba	430	433	422	417	410
7-15 lat	osoba	722	695	497	653	648
16-19 lat	osoba	394	374	362	362	329
20-60 lat (Kobiety)	osoba	1715	1728	1749	1729	1730
20-65 lat (Mężczyźni)	osoba	2092	2101	2086	2081	2076
Powyżej 60 lat (Kobiety)	osoba	634	646	649	650	666
Powyżej 65 lat (Mężczyźni)	osoba	300	298	307	317	326
Ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	osoba	43	43	43	43	42
W % ogółem ludność w wieku:						
przedprodukcyjnym	%	22,7	22,1	21,7	21,2	21,0
produkcyjnym	%	62,0	62,4	62,5	62,8	62,5
poprodukcyjnym	%	15,3	15,5	15,8	16,1	16,5
Wskaźniki obciążenia demograficznego:						
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	61,2	60,3	60,0	59,3	60,0
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	67,2	69,9	72,8	75,9	78,5
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	24,6	24,8	25,3	25,6	26,4
Kobiety na 100 mężczyzn	osoba	97	97	98	97	97
Na 1000 ludności:						
zgony	-	53	52	57	62	56
przyrost naturalny	-	38	10	-2	8	7
urodzenia żywe	-	91	62	55	70	63

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

małżeństwa zawarte w ciągu roku	-	32	36	32	30	37
Saldo migracji na pobyt stały:						
saldo migracji	osoba	-21	-35	-20	-50	-33
saldo migracji zagranicznych	osoba	0	-5	0	-1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Raczki.

Tabela nr 7 przedstawia rozmieszczenie ludności na terenie Gminy Raczki na przestrzeni pięciu lat. Największe pod względem liczby mieszkańców są miejscowości: Raczki (2342), Józefowo (194) oraz Bakaniuk (190). Raczki spełniają rolę centrum gminy, zamieszkuje je prawie 38% wszystkich mieszkańców gminy. Najmniej liczną miejscowością jest Ludwinowo (30 osób), zamieszkuje tu niespełna 0,5% ludności całej gminy. Tylko w 13 miejscowościach odnotowano nieznaczny wzrost liczby mieszkańców. W pozostałych liczba ta kształtuje się na tym samym lub niższym poziomie.

Tabela 7: Rozmieszczenie ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania w Gminie Raczki w latach 2010 – 2014.

Miejscowość	2010	2011	2012	2013	2014
Bakaniuk	179	187	190	182	190
Bolesty	39	40	39	39	39
Chodźki	140	143	141	138	136
Dowspuda	171	178	172	172	172
Franciszkowo	46	51	50	51	49
Jankielówka	78	77	77	79	79
Jaśki	121	121	121	121	120
Józefowo	187	184	187	192	194
Koniecwór	164	158	154	158	157
Korytki	43	43	42	39	38
Krukówek	94	89	87	89	88
Kurianki Drugie	151	151	153	150	147
Kurianki Pierwsze	146	143	138	125	124

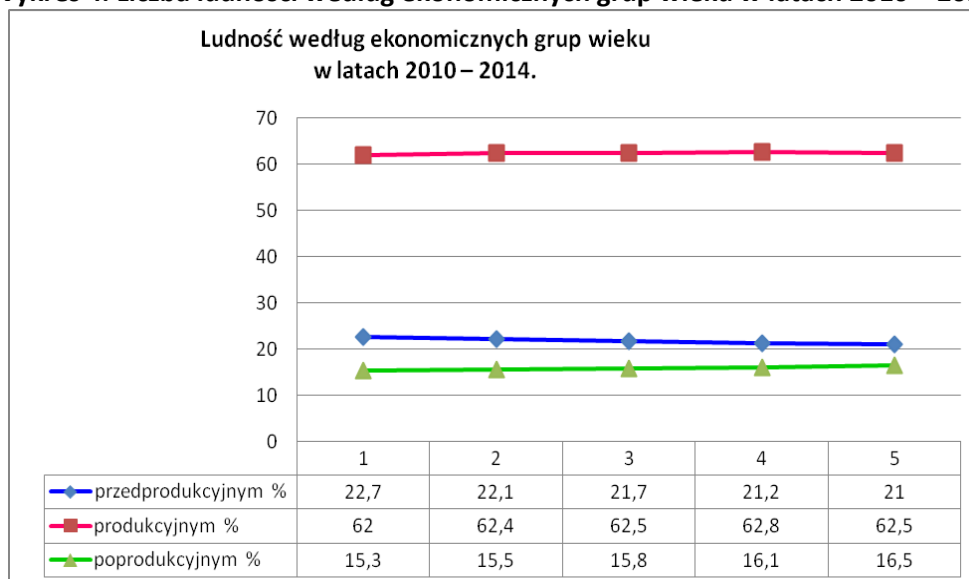
STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Lipowo	111	109	111	110	111
Lipówka	153	139	137	133	132
Ludwinowo	30	30	30	30	30
Małe Raczki	157	155	156	158	161
Moczydły	114	117	117	116	122
Planta	61	66	66	68	70
Podwysokie	73	77	79	82	84
Rabalina	57	58	59	56	57
Raczki	2368	2370	2372	2373	2342
Rudniki	197	191	192	188	188
Sidory	128	127	129	130	130
Słoboda	72	72	71	72	75
Stoki	110	108	101	100	98
Sucha Wieś	159	153	154	156	152
Szczodruchy	64	64	62	60	59
Szkocja	117	117	116	111	106
Wasilówka	128	125	129	132	132
Wierciochy	106	105	110	111	113
Witówka	82	81	81	79	79
Wronowo	131	132	130	121	125
Wysokie	117	119	114	112	106
Ziółkowo	95	96	92	86	90
Żubrynek	98	99	94	90	90

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Raczki.

Struktura wiekowa ludności została zaprezentowana za pomocą Wykresu nr 4 według kryterium tzw. ekonomicznych grup wieku, tj. ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), produkcyjnym (kobiety, 18-59 lat, mężczyźni 18-64) i poprodukcyjnym (kobiety - 60 i więcej, mężczyźni – 65 lat i więcej).

Wykres 4. Liczba ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2010 – 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

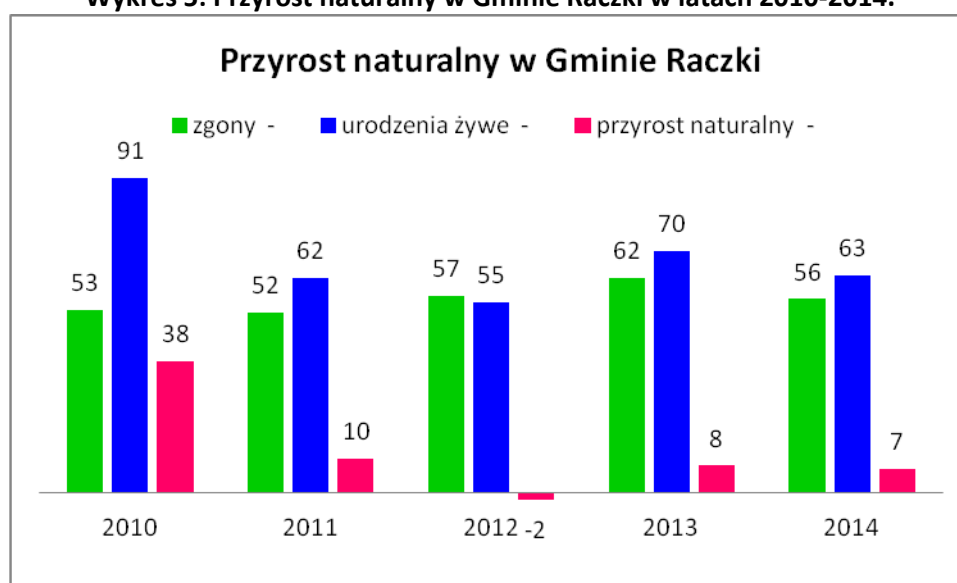
Liczba ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Raczki ma największy udział w strukturze ludności i kształtuje się na stałym poziomie, nie wykazując większych odchyień. W roku 2014 ludność w tym wieku stanowiła 62,5% w ogólnej liczbie mieszkańców (najwyższą wartość osiągnęła w 2013 r.- 62,8%). Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowi drugą, co do wielkości grupę, największą wartość obserwuje się w roku 2010 (22,70%), natomiast najmniejszą w 2014 roku – 21%. Podobnie jak na terenie całego kraju tak i na obszarze Gminy Raczki zauważalna jest tendencja spadkowa ilości osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście ilości osób w wieku poprodukcyjnym.

Wzajemne relacje między poszczególnymi grupami ludności według wieku opisuje wskaźnik obciążenia demograficznego, który stanowi stosunek liczby mieszkańców w wieku pozaprodukcyjnym do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w roku 2014 stanowiła 60 osób. Analizując dane statystyczne ww. wskaźniku można stwierdzić, iż liczba ludności w gminie Raczki w wieku pozaprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym przyjmuje tendencje wzrostową, co stanowi negatywną tendencję.

Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2010 – 2014 zawiera się w granicach 24,6-26,4. Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym kształtuje się w przedziale 67,2 do 78,5 osoby.

Liczba urodzeń w gminie jest wyższa niż zgonów, co oznacza, że liczba urodzeń żywych przewyższała liczbę zgonów. Wyjątek stanowi tu rok 2012, w którym odnotowano minimalny spadek liczby urodzeń (-2) w stosunku do liczby zgonów. Największy przyrost naturalny odnotowano w 2010 roku (+38). W pozostałych latach wskaźnik ten osiąga wartość dodatnią i kształtuje się na podobnym poziomie. Stan ten obrazuje poniższy wykres.

Wykres 5: Przyrost naturalny w Gminie Raczki w latach 2010-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

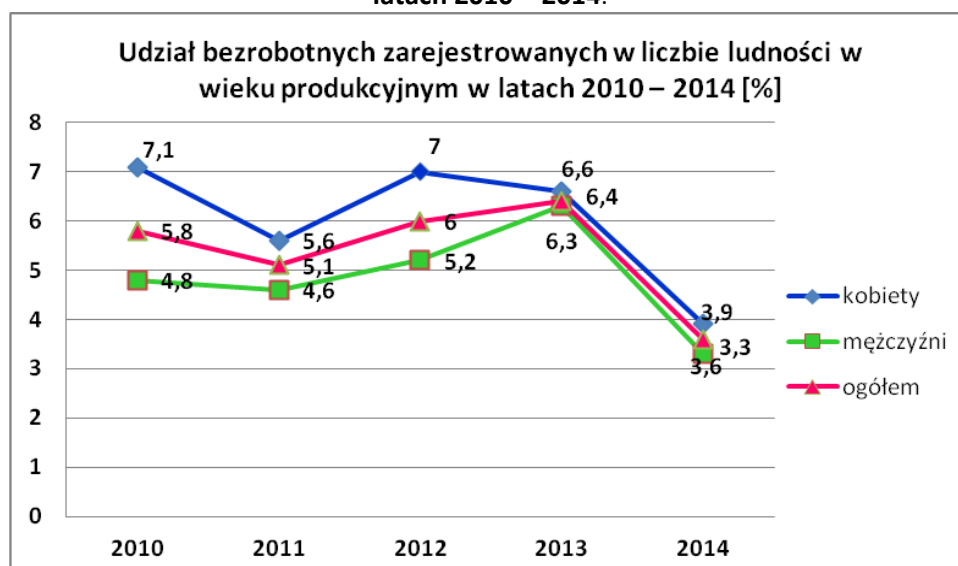
Liczba małżeństw zawartych w roku 2014 wyniosła 37 i jest to najwyższa wartość w badanym okresie. W pozostałych latach liczba zawartych małżeństw wahała się w przedziale od 32 (2010 r.) i 36 (w 2011 r.) do 32 i 30 (odpowiednio w 2012 i 2013 r.).

3.2 Rynek pracy i bezrobocie

Z uwagi na brak obowiązku publikowania danych dotyczących stopy bezrobocia na poziomie gmin analiza tego obszaru jest utrudniona. W niniejszym opracowaniu za wskaźnik zastępczy użyto odsetek zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym.

Od wielu lat sytuacja na lokalnym rynku pracy jest trudna. Niemniej jednak z roku na rok obserwuje się systematyczny wzrost liczby osób pracujących.

Wykres 6: Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010 – 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

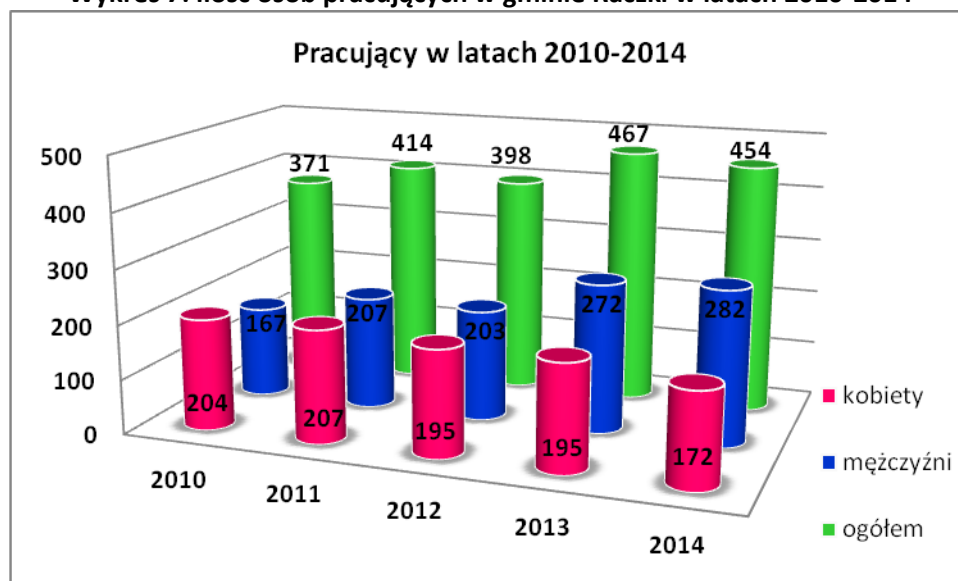
Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem w roku 2014 wyniósł 3,6 %, dla powiatu suwalskiego – 4,5 %. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w Gminie Raczki w liczbie ludności w wieku produkcyjnym przyjął najniższą wartość w roku 2014 – 3,6 %. Najwyższą wartość osiągnął w roku 2013 - 6,4%. W ostatnim okresie tj. w roku 2014 odnotowano gwałtowny spadek wskaźnika.

Analizując ten wskaźnik w rozróżnieniu na płeć osób bezrobotnych nasuwa się wniosek, że bezrobocie na terenie gminy dotyczy w dużo większym stopniu kobiet. Jest to

zjawisko występujące w całym powiecie, jak również w województwie. Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2010-2014 zmalał o 3,2 % i wyniósł w roku 2014 – 3,9 %.

Udział mężczyzn pozostających bez pracy w liczbie osób w wieku produkcyjnym również ma tendencję malejącą ale nie tak dynamiczną jak w przypadku kobiet. W badanym okresie tj. 2010-2014 wskaźnik zmalał o 1,5 % i w 2014 roku wyniósł 3,3 %.

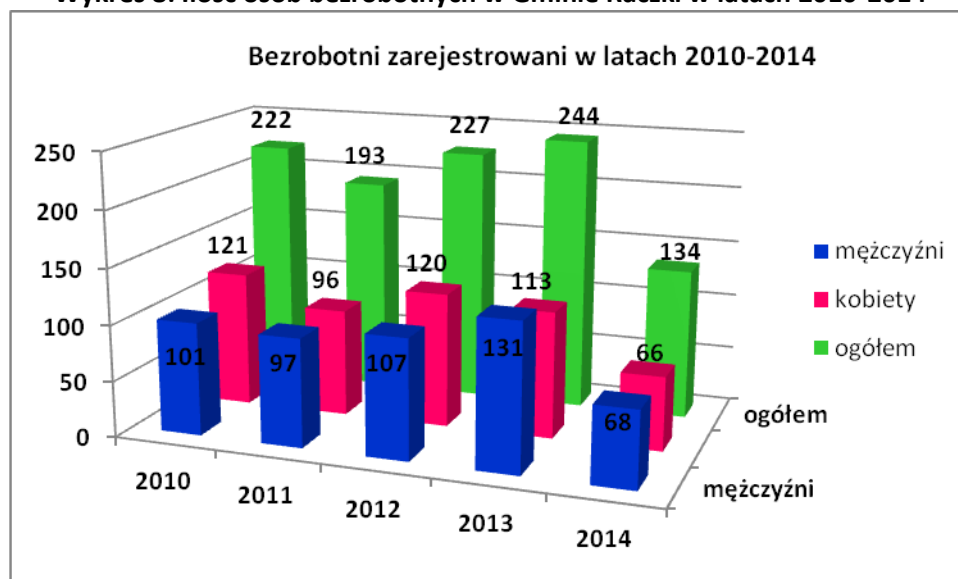
Wykres 7: ilość osób pracujących w gminie Raczki w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z danych GUS wynika, iż na przestrzeni badanych 5 lat zmieniła się tendencja w strukturze zatrudnionych. W pierwszym roku analizy, tj. 2010 większość pracujących stanowiły kobiety, w kolejnym roku proporcje te wyrównały się, a od 2012 roku liczba pracujących kobiet malała w stosunku do liczby pracujących mężczyzn. W 2014 roku wielkości te kształtowały się następująco: 37,89 % stanowiły kobiety, a 62,11 % ogółu zatrudnionych to mężczyźni.

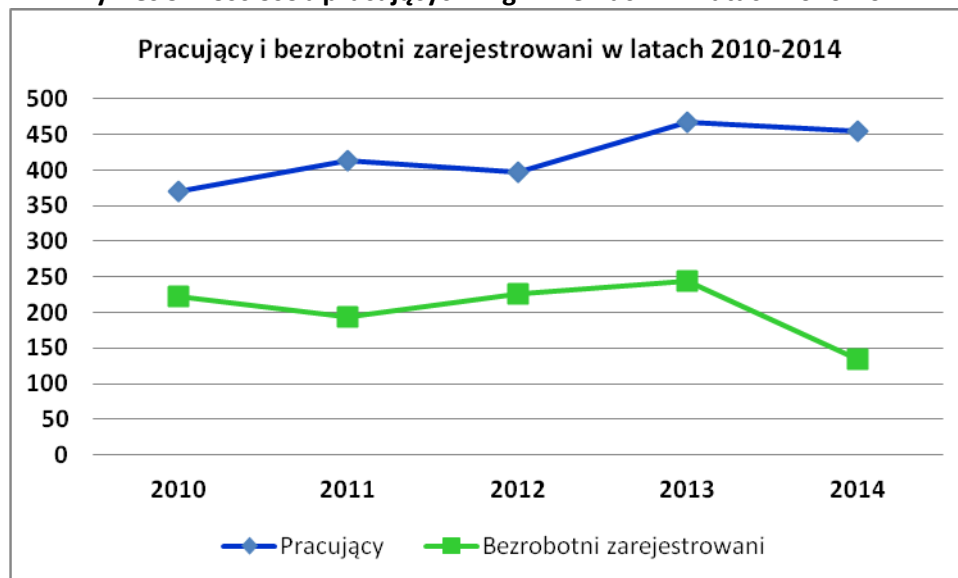
Wykres 8: Ilość osób bezrobotnych w Gminie Raczki w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kobiety stanowią grupę społeczną, która szczególnie zagrożona jest bezrobociem. Przyczyną tego zjawiska może być m.in. postrzeganie ich przez pracodawców jako mało dyspozycyjne, czy też czynniki kulturowe.

Wykres 9: ilość osób pracujących w gminie Raczki w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 8: Rynek pracy w Gminie Raczki w latach 2010-2014

RYNEK PRACY (STAN W DNIU 31 XII)	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Pracujący*						
Ogółem	osoba	371	414	398	467	454
mężczyźni	osoba	167	207	203	272	282
Kobiety	osoba	204	207	195	195	172
Bezrobotni zarejestrowani						
Ogółem	osoba	222	193	227	244	134
mężczyźni	osoba	101	97	107	131	68
Kobiety	osoba	121	96	120	113	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3 Oświata, wychowanie i sport

Oświata to jedna z kluczowych dziedzin zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Im bardziej wykształcone społeczeństwo, tym szybciej i lepiej potrafi się przystosować do realiów dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej i społecznej.

W Gminie funkcjonuje Biuro Obsługi Szkół w Raczkach. Prowadzi ono obsługę szkół prowadzonych przez Gminę Raczki oraz organizuje dowożenie uczniów do szkół.

Do zadań Biura należy w szczególności:

- prowadzenie scentralizowanej obsługi finansowo-księgowej, organizowanie wypłat wynagrodzeń oraz ewidencjonowanie danych o zatrudnieniu i wynagrodzeniach,
- sporządzanie sprawozdań, prowadzenie ewidencji w zakresie wydatków osobowych,
- opracowywanie planów dochodów i wydatków budżetowych,
- opracowywanie zbiorczych projektów, planów i analiz ekonomicznych oraz sprawozdań i informacji z zakresu oświaty i wychowania,
- sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem dyscypliny budżetowej przez szkoły,
- prowadzenie spraw kadrowych,
- prowadzenie spraw administracyjno-gospodarczych i zaopatrzeniowych oraz remontów bieżących szkół,
- organizowanie dowożenia dzieci do szkół, zapewnianie opieki w czasie dowozu,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

- dokonywanie inwentaryzacji składników majątkowych stanowiących mienie szkół,
- archiwizowanie dokumentacji,
- wykonywanie innych zadań zleconych przez Wójta Gminy.

Biuro prowadzi obsługę szkół, w ramach określonych planem finansowym środków finansowych, nie naruszając uprawnień dyrektorów do dysponowania środkami określonymi w planach finansowych poszczególnych szkół.

Tabela 9 prezentuje dane jednostek oświatowych, dla których organem prowadzącym jest gmina Raczki w roku szkolnym 2015/2016.

Tabela 9: Uczniowie i nauczyciele w szkołach prowadzonych przez Gminę Raczki – rok szkolny 2015/2016

Nazwa szkoły	Liczba uczniów w klasach	Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych	Liczba oddziałów szkolnych	Liczba oddziałów przedszkolnych	Liczba nauczycieli wg stopnia awansu zawodowego (zatrudnionych w pełnym i niepełnym wymiarze godzin)			
					Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany
Szkoła Podstawowa w Raczkach	390	64	19	3	-	3	13	22
w tym w Kuriankach	11	6	2	1	-	-	2	1
Gimnazjum w Raczkach	194	-	10	-	-	1	7	16
Razem w gminie:	595	70	31	4	-	4	22	39
Ogółem:	665		35		65			

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Gminy Raczki

Na terenie gminy brak jest przedszkoli, funkcjonują natomiast 4 oddziały wychowania przedszkolnego przy szkołach podstawowych. Brak jest również żłobków i klubów dziecięcych.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Na przestrzeni ostatnich lat dane w zakresie edukacji w gminie Raczki przedstawiały się następująco:

Tabela10: Wykaz placówek oświatowych i ilości uczniów w Gminie Raczki w latach 2012-2015

Edukacja	2012/13	2013/14	2014/15
Placówki wychowania przedszkolnego	6	6	6
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	149	166	157
Szkoły podstawowe	4	4	4
Uczniowie szkół podstawowych	401	365	401
Szkoły gimnazjalne	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	222	229	194

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Raczki w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało łącznie 752 osoby, z czego 157 stanowiły dzieci z oddziałów wychowania przedszkolnego. W kolejnym roku tj. 2015/2016 ogólna liczba dzieci zmniejszyła się o 11,57 % i wynosiła 665 osób, z czego do oddziałów przedszkolnych uczęszczało 70 dzieci (spadek aż o 55,41 %).

Szkoły podstawowe podporządkowane samorządowi gminnemu i funkcjonują w oparciu o podział terenu gminy na rejony szkolne, co łączy się z organizacją dowozu uczniów z odległych miejscowości.

W szkołach podstawowych i gimnazjum w Raczkach funkcjonują łącznie 35 oddziałów. Poniżej zaprezentowano ilość uczniów przypadającą na 1 oddział w podziale na szkoły podstawowe oraz gimnazjum.

Tabela 11: Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach prowadzonych przez Gminę Raczki w latach 2012-2015

Edukacja	2012/13	2013/14	2014/15
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych	19	18	18
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych	22	21	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Na terenie Gminy Raczki funkcjonuje również Zespół Szkół im. gen. Ludwika Michała Paca w Dowspudzie, dla którego jednostką prowadzącą jest Starostwo Powiatowe w Suwałkach. W ramach Zespołu Szkół funkcjonuje:

- **Czteroletnie technikum kształące w zawodach:**
 - technik weterynarii
 - technik hodowca koni
 - technik rolnik
 - technik ekonomista
 - technik hotelarstwa
 - technik obsługi turystycznej
 - technik agrobiznesu
- **Policealna szkoła dla dorosłych, kształcąca:**
 - w zawodzie technik weterynarii oraz
 - organizująca kursy kwalifikacyjne w zawodach:
 - technik rolnik (prowadzenie produkcji rolniczej, organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej rolnik),
 - technik hodowca koni (organizowanie chowu i hodowli koni, szkolenie i użytkowanie koni), technik ekonomista (planowanie i prowadzenie działalności w organizacji, prowadzenie rachunkowości),
 - technik hotelarstwa (planowanie i realizacja usług w recepcji, obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie).

Podobnie jak w szkołach prowadzonych przez samorząd tak również w Zespole Szkół w Dowspudzie zauważalny jest spadek liczby uczniów, przedstawia to tabela 12:

Tabela 12: Liczba uczniów w Zespole Szkół w Dowspudzie

	Stan na 30.09.2014 [osoby]	Stan na 30.09.2015 [osoby]
Technikum	188	170
Szkoła policealna	53	43
Kursy kwalifikacyjne	80	100
Liczba nauczycieli	36	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

W roku 2014 w Gminie Raczki wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 7 179 tys. PLN, stanowiło to 36,7 % budżetu Gminy i są większe o 9,6 % w stosunku do 2013 roku. Subwencja oświatowa wyniosła natomiast 5 355,00 tys. zł.

3.4 Sport

Sport oraz szeroko pojmowana kultura fizyczna na terenie gminy rozwijana jest przede wszystkim poprzez klub piłkarski „Polonia Raczki”. Klub posiada również cztery drużyny młodzieżowe, liczące ok. 80 osób, a także drużynę seniorów liczącą ok. 20 osób.

Na terenie gminy odbywają się cykliczne imprezy sportowe, w 2015 roku odbyły się:

- Gimnazjada Sportów Zespołowych – III edycja,
- Szkolna Olimpiada Sportowa – IV edycja,
- Dni Sportu – III edycja,
- Halowa Liga Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Raczki – XII edycja,
- Turniej Tenisa Stołowego o Puchar Wójta Gminy Raczki – VIII edycja,
- Mikołajkowy Turniej Piłki Nożnej o puchar Przewodniczącego Rady Gminy Raczki – IV edycja.

Infrastrukturę sportową w gminie tworzą dwa stadiony sportowe w Raczkach i Dowspudzie oraz boiska przyszkolne:

- boisko wielofunkcyjne przy Gimnazjum w Raczkach,
- boisko osiedlowe.

Gmina posiada nowoczesną halę sportową wybudowaną na terenie Szkoły Podstawnej i Gimnazjum w Raczkach. Mieszkańcy mogą również korzystać z dwóch siłowni zewnętrznych tzw. „pod chmurką”.

3.5 Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Ochronę zdrowia na terenie Gminy Raczki zabezpieczają 2 przychodnie. Funkcjonuje również 1 prywatny gabinet stomatologiczny. W Gminie działa tylko jedna apteka zlokalizowana w miejscowości Raczki. Na terenie Gminy nie funkcjonują prywatne placówki ochrony zdrowia.

Najbliższy szpital znajduje się w odległych o 15 km Suwałkach – jest to Szpital Wojewódzki im. dr. Ludwika Rydygiera w Suwałkach. To właśnie tam mieszkańcy gminy mogą korzystać ze specjalistycznego poradnictwa oraz badań.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach – jednostka organizacyjna Gminy. W ramach swej działalności Ośrodek realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej zlecone gminie oraz zadania własne gminy, określone w ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz.593).

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia ,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,

- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w zakresie ustalonym ustawą.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raczkach wynika, iż panuje tendencja malejąca osób uprawnionych do świadczeń pomocy społecznej. Wynika to bezpośrednio z niezmiennego od kilku lat kryterium dochodowego przy jednoczesnym stałym wzroście płacy minimalnej. Głównymi czynnikami korzystania z pomocy społecznej jest:

- ubóstwo (tendencja malejąca)
- bezrobocie (malejące),
- niepełnosprawność i długotrwała choroba (stały poziom),
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Z analizy przedstawionych danych wynika, iż powody te są dominującą przyczyną trudnej sytuacji życiowej mieszkańców we wszystkich badanych latach, potwierdza to tabela 13.

Tabela 13: Powody trudnej sytuacji życiowej mieszkańców Gminy Raczki w latach 2012-2014.

Wyszczególnienie		2012	2013	2014	Ogółem
Ubóstwo	Liczba rodzin	84	86	82	252
	Liczba osób w rodzinach	305	285	269	859
Bezrobocie	Liczba rodzin	56	55	47	158
	Liczba osób w rodzinach	189	165	145	499
Niepełnosprawność	Liczba rodzin	36	39	28	103
	Liczba osób w rodzinach	114	111	73	298
Długotrwała lub ciężka choroba	Liczba rodzin	36	45	34	115
	Liczba osób w rodzinach	113	138	112	363
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	Liczba rodzin	24	18	19	61
	Liczba osób w rodzinach	75	62	75	212
Alkoholizm	Liczba rodzin	1	2	2	5
	Liczba osób w rodzinach	1	2	2	5
Narkomania	Liczba rodzin	1	1	1	3
	Liczba osób w rodzinach	1	1	1	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	Liczba rodzin	35	28	29	92
	W tym wielodzietność	33	28	29	90
Bezdomność	Liczba rodzin	1	4	0	5
	Liczba osób w rodzinach	1	8	0	9
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	Liczba rodzin	3	3	2	8
	Liczba osób w rodzinach	5	3	4	12
Zdarzenia losowe	Liczba rodzin	1	1	2	4
	Liczba osób w rodzinach	3	1	4	8
Przemoc w rodzinie	Liczba rodzin	11	7	9	27
	Liczba osób w rodzinach	38	25	37	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Tabela nr 14 prezentuje dane o korzystających z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2012 - 2014.

Tabela 14: Dane o korzystających z pomocy i wsparcia mieszkańców Gminy Raczki w latach 2012-2014.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	Ogółem
Liczba osób	237	238	192	667
W tym kobiety	105	112	99	316
W tym osoby długotrwale korzystające	85	86	69	240
Liczba rodzin	133	134	114	381
Liczba osób w rodzinach	484	444	389	1317
Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	211	192	173	576
Liczba osób w rodzinach, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	679	635	573	1887

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Analizując powyższe dane w okresie od 2012 r. do 2014 r., zauważa się tendencję spadkową. Pomocą społeczną zostało objętych łącznie 381 rodzin. Ilość ta z roku na rok spada, podobnie jak ilość osób korzystających z pomocy i wsparcia, która kształtowała się na poziomie 237 w 2012 roku, a w 2014 roku to 192 osoby.

3.6 Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy, dlatego każdy mieszkaniec gminy musi mieć zapewnione bezpieczeństwo mienia i życia.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Raczki czuwa Policja oraz Ochotnicza Straż Pożarna. W Raczkach zlokalizowany jest rewir dzielnicowy (Rejon Dzielnicowych II Wydziału Prewencji KMP Suwałki). Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej zlokalizowane są w miejscowościach: Raczki (jednostka w KSRG), Sidory, Sucha Wieś, Stoki, Wierciochy. OSP prężnie prowadzą działalność zapobiegającą pożarom oraz interwencje w wyniku ich powstania, biorą czynny udział w akcjach ratowniczych. Ponadto stanowią centrum aktywności obywatelskich w swoich miejscowościach – organizują wydarzenia na rzecz integracji i aktywizacji lokalnej społeczności, aktywnie współpracują z instytucjami i innymi stowarzyszeniami, reprezentują OSP w innych organach samorządowych.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Wykaz ilości wyjazdów poszczególnych OSP do akcji ratowniczo-gaśniczych w 2015 roku oraz posiadane środki transportu przedstawia Tabela 15:

Tabela 15: Liczba wyjazdów OSP do akcji ratowniczo-gaśniczych oraz posiadane środki transportu

Jednostka OSP	Ilość wyjazdów w 2015	Posiadane środki transportu
OSP Raczki	61	MAN gaśniczy ciężki 2014 r., IVECO ratowniczy 2002 r., STAR 200 z 1990r.
OSP Wierciochy	2	Star 266 1996 r., gaśniczy średni
OSP Stoki	3	Magirus Deutz 1978 r., gaśniczy średni
OSP Sidory	7	Jelcz 004 – 1992 r., gaśniczy ciężki
OSP Sucha Wieś	6	Fiat Ducato – ratowniczy 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZOG ZOSP RP

Łącznie strażacy interweniowali 79 razy, z czego ok. 70% stanowią miejscowe zagrożenia (wypadki, kolizje itp.), a 30% pożary. Średnio od 3 do 5 alarmów to alarmy fałszywe.

Dodatkowo Gmina sama podejmuje działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego – finansuje oświetlenie dróg na swoim terenie. W gminie funkcjonuje 631 opraw oświetlenia ulicznego.

W 2016-2018 roku planuje się utworzenie Gminnego Centrum Bezpieczeństwa i Zarządzania kryzysowego, w skład którego wchodzić będzie: policja, straż pożarna oraz karetka pogotowia.

3.7 Organizacje społeczne

W gminie Raczki zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym jest 8 organizacji pozarządowych, z czego większość stanowią Ochotnicze Straże Pożarne. Jest to znikoma ilość i ma to bezpośrednie przełożenie na niską aktywność lokalnych społeczności.

Tabela 16: Organizacje pozarządowe w Gminie Raczki

KRS	Nazwa	Miejscowość
0000069655	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W RACZKACH	RACZKI
0000069663	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W WIERCIOCHACH	WIERCIOCHY
0000069700	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W STOKACH	STOKI
0000070062	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SUCHEJ WSI	SUCHA WIEŚ
0000070692	KLUB SPORTOWY "POLONIA" W RACZKACH	RACZKI
0000071757	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SIDORACH	SIDORY
0000507388	SUWALSKIE STOWARZYSZENIE GŁUCHYCH "GEST SERCA"	RACZKI
0000522746	STOWARZYSZENIE "SERCE WRONOWA"	WRONOWO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z KRS

Sytuacja ta powinna ulec zmianie, władze lokalne powinny wesprzeć mieszkańców w tworzeniu i funkcjonowaniu organizacji pozarządowych.

Na uwagę zasługuje również fakt, iż Gmina Raczki aktywnie działa w sferze społecznej poprzez m.in. przynależność do następujących organizacji pozarządowych:

- Ekologiczne Stowarzyszenie Gmin "Rospuda",
- Związek Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego
- Stowarzyszenie "Euroregion Niemen"
- „Suwalsko-Sejneńska LGD”.

o

IV. Infrastruktura techniczna

Jednym z ważniejszych czynników określających standard życia mieszkańców, a także wpływających na realne możliwości rozwoju gminy jest stan urządzeń infrastruktury technicznej.

4.1 Drogi – układ komunikacyjny

Sieć drogową na obszarze Gminy Raczki tworzą:

- **droga ekspresowa S-61 „Via Baltica”**, stanowi część szlaku tranzytowego łączącego północną część Europy (państwa bałtyckie) z południową (Czechy i dalej na południe Europy). Droga ta spełnia wymagania techniczne i użytkowe drogi ekspresowej. Droga ekspresowa S61 jest dwujezdniowa, w tym 2 x 2 pasy ruchu. Odcinek na terenie gminy Raczki ma długość 10,08 km, w tym:
 - dwa obiekty w ciągu drogi (nad rzekami),
 - pięć obiektów w ciągu drogi (nad drogami),
 - dwa obiekty nad drogą (mosty),
 - cztery przejścia dla zwierząt pod drogą,
 - dwa przejścia dla zwierząt nad drogą,
 - MOP II i MOP III na km 4 +750
- **droga krajowa DK – 8** - na terenie gminy Raczki zrealizowano odcinek drogi ekspresowej S61 - „Obwodnicy Augustowa w ciągu drogi krajowej nr 8”. Droga krajowa nr 8 krzyżuje się z drogą ekspresową nr 61 w Węźle Raczki, skąd obie drogi rozchodzą się w kierunku Augustowa i Suwałk. Jest to droga jednojezdniowa, w tym 2 pasy ruchu z twardymi pobocznymi. Droga krajowa nr 8 na odcinku Raczki (Węzeł Raczki) - Augustów o długości 21,5 km, odcinek na terenie gminy Raczki ma długość 7,65 km, w tym:
 - trzy obiekty nad drogą (mosty).
 - dwa przejścia dla zwierząt pod drogą,

- jedno przejście dla zwierząt nad drogą,
 - obiekt OUD „Raczkki” na km 21+488
- **drogi wojewódzkie** – dwa odcinki: droga wojewódzka nr 664 (Raczkki – Augustów – Lipsk – granica państwa) i droga wojewódzka nr 655 (Kąp – Wydminy – Olecko – Raczkki – Suwałki – Rutka-Tartak). Łączna długość wynosi 21 786 metrów bieżących, klasy G (główniej)
- o nawierzchni MB. Drogi wojewódzkie to drogi stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa oraz drogi o znaczeniu obronnym, nie zaliczone do dróg krajowych.
- **11 odcinków dróg powiatowych** (1123B; 1183B; 1184B; 1185B; 1189B; 1190B; 1119B; 1120B; 1123B; 1125B; 1147B) o łącznej długości 65,5 km. Są to drogi klasy L i Z, z nawierzchnią bitumiczną (MB – 34 545 mb) oraz nawierzchnią żwirową (30930 mb). Drogi powiatowe spełniają ważną funkcję w komunikacji masowej łącząc miejscowości gminy z siedzibą władz samorządowych i ośrodkami usług, a także z sąsiednimi miejscowościami. Stan dróg powiatowych jest zadawalający.
- **sieć dróg gminnych (48 odcinków)** o długości 84,68 km, posiadających klasę L o nawierzchni bitumicznej (26 377 mb) i nawierzchnię żwirową (58 303 mb). Drogi gminne i ulice uzupełniają sieć dróg układu podstawowego, obsługują ruch gminny, ułatwiają połączenia między sołectwami oraz dojazdy do pól, łąk, pastwisk i lasów, oraz do miejsc zamieszkania, pracy, usług i wypoczynku. Stan techniczny dróg gminnych wymaga większej lub mniejszej interwencji. W miarę możliwości uwarunkowanych posiadanymi środkami finansowymi, drogi i chodniki są sukcesywnie naprawiane i remontowane, utrzymywane w stanie nadającym się do eksploatacji.

Prace wykonane na drogach (gminnych, powiatowych) i ulicach w Gminie Raczkki w latach 2007-2015:

1. Przebudowano drogi o nawierzchniach żwirowych o łącznej dł. 7,3km
2. Wykonano nawierzchnie bitumiczne na drogach o łącznej dł. 25,4km

Lokalizacja oraz dostępność komunikacyjna gminy Raczki są jednymi z najważniejszych czynników determinujących możliwość jej rozwoju. Korzystne usytuowanie geograficzne oraz nowe połączenia komunikacyjne (np. obwodnica Augustowa) stanowiąc mogą bardzo ważny czynnik dla wielu rodzajów działalności gospodarczej.

4.2 Sieć energetyczna

Infrastruktura elektroenergetyczna znajdująca się na terenie gminy Raczki umożliwia pełne zaspokojenie mieszkańców (odbiorców).

Głównymi liniami zasilania mieszkańców gminy Raczki w energię elektryczną są:

- linia SN-15 kV zasilana ze stacji 110/15 kV Augustów oraz stacji 110/15 kV Olecko
- linia SN-20 kV ze stacji 110/20 kV Strefa Suwałki oraz stacji 110/20 kV Filipów

Zobrazowano to w poniższej tabeli:

Tabela17: Wykaz stacji rozdzielczych 110/15 kV i 110/20 kV, z których zasilani są mieszkańcy gminy Raczki

Nazwa stacji	Napięcia w stacji	Zainstalowane transformatory 110/SN	Stopień obciążenia stacji		Stan techniczny rozdzielni 110 kV	Rezerwa mocy stacji		Właściciel
	KV		MVA	MW		%	MW	
Augustów	110/15	2x25	10+11,5	86	4	3,5	14	PGE Dystrybucja S.A.
Olecko	110/15	2x25	9,0+5,5	58	4	10,5	42	PGE Dystrybucja S.A.
Filipów	110/20	16+10	4,0+0	40	4	6,0	60	PGE Dystrybucja S.A.
Suwałki Strefa	110/20	2x16	5,0+6,5	72	5	4,5	28	PGE Dystrybucja S.A.

Źródło: dane z Urzędu Gminy Raczki

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Wykaz sieci elektroenergetycznej WN, SN nn i stacji transformatorowych SN/nn na terenie gminy przedstawia się następująco:

Tabela18: Wykaz sieci elektroenergetycznej na terenie Gminy Raczki

Rodzaj sieci	Sieć napowietrzna (stacje słupowe)	Sieć kablowa (stacje wężrowe)
Sieć wysokiego napięcia WN (km)	11,6	0
Sieć średniego napięcia SN (km)	138 977	2 749
Sieć niskiego napięcia nn (km)	21 162	123 768
Przyłącza (km)	37,253	5,522
Stacje transformatorowe SN/nn (szt.)	94	6

Źródło: dane z gminy Raczki

Ilość odbiorców energii elektrycznej w 2014 r.:

- gospodarstwa domowe (kliencie w taryfie G) – 2 158 punktów poboru energii,
- obiekty użyteczności publicznej i przedsiębiorstwa – 134 punktów poboru energii.

Zapotrzebowanie na moc elektryczną i średnie roczne zużycie energii elektrycznej w podziale na grupy odbiorców w okresie 2010-2014 przedstawia poniższa tabela i wykres.

Tabela 19: Zapotrzebowanie na energię elektryczną oraz wielkość zużycia energii

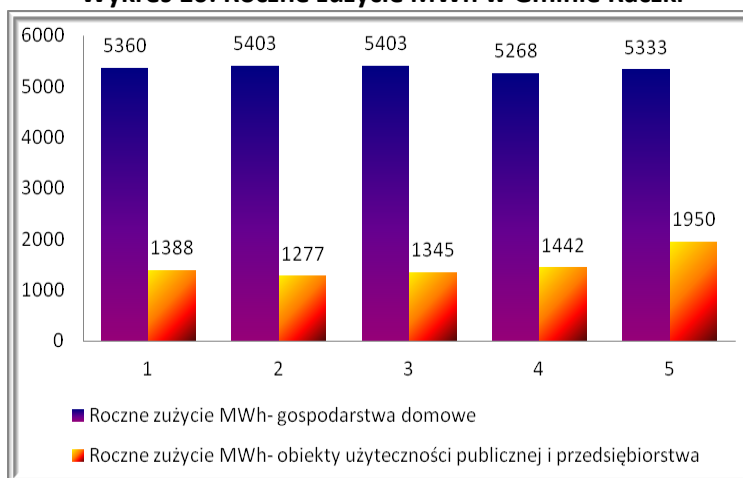
Rok	Roczne zużycie MWh- gospodarstwa domowe	Gospodarstwa domowe - ilość	Roczne zużycie MWh- obiekty użyteczności publicznej i przedsiębiorstwa	Obiekty użyteczności publicznej i przedsiębiorstwa ilość
2010	5360	2224	1388	152
2011	5403	2212	1277	146
2012	5403	2187	1345	147
2013	5268	2172	1442	139
2014	2333	2158	1950	134

Źródło: dane z Urzędu Gminy Raczki

Roczne zużycie energii w gospodarstwach domowych na przestrzeni ostatnich lat kształtuje się na zbliżonym poziomie, wzrosło natomiast roczne zużycie w obiektach użyteczności publicznej i w przedsiębiorstwach.

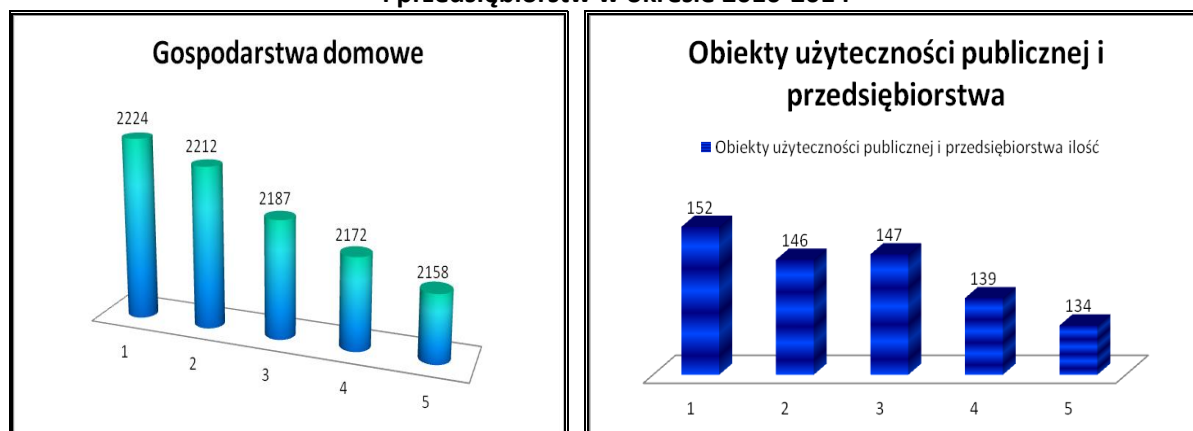
Wykres 10: Roczne zużycie MWh w Gminie Raczki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gminy Raczki

Na wagę zasługuje fakt, iż przy wzrastającym zużyciu energii systematycznie spadała ilość zarówno gospodarstw domowych jak i obiektów użyteczności publicznej oraz przedsiębiorstw.

Wykres 11: ilość gospodarstw domowych oraz obiektów użyteczności publicznej i przedsiębiorstw w okresie 2010-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Raczki

PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok na lata 2014 – 2019 planuje realizację następujących zadań inwestycyjnych (ujętych w Planie rozwoju na lata 2014-2019):

1. budowa sieci SN i nn na potrzeby przyłączenia nowych odbiorców, w tym:
 - budowa przyłączy kablowych wraz z układami pomiarowymi – 39 szt.,
 - budowa przyłączy napowietrznych – 14 szt.

2. modernizacja istniejącej sieci SN inn, w tym:
 - modernizacja linii napowietrznych SN -11,0 km, kablowych – 0,
 - modernizacja stacji 15/0,4 kV napowietrznych – 3 szt.,
 - modernizacja linii napowietrznych nn -13,0 km,
 - modernizacja linii kablowych nn -0,3 km,
 - modernizacja przyłączy kablowych – 5 szt.,
 - modernizacja przyłączy napowietrznych – 88 szt.

4.3 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

4.3.1 Sieć wodociągowa

Gmina Raczki wyposażona jest w 160 kilometrową sieć wodociągową, z której korzysta 99% ludności. Woda z wodociągu dociera do wszystkich miejscowości w gminie.

Gmina Raczki posiada trzy stacje wodociągowe w miejscowościach: Raczki, Wierciochy i Podwysokie.

Tabela 20. Wykaz ujęć wód podziemnych i wielkości zasobów.

Rodzaje ujęć	Liczba [szt.]	Zasoby eksploatacyjne [m ³ /godz.]	Pobór wody [m ³ /dobę]
Ujęcie wody w miejscowości Raczki	1	47,8	600
Podwysokie	1	35,3	120
Wierciochy	1	10,0	180

Źródło: dane z Urzędu gminy w Raczkach

Zaopatrzeniem Raczek i gminy w wodę zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Raczkach.

Do zakresu działania Zakładu należy utrzymanie i eksploatacja:

- oczyszczalni ścieków w Dowspudzie wraz z przepompownią ścieków i kolektorem sanitarnym w Raczkach,
- hydroforni i wodociągów gminnych,
- kolektora odwadniającego w Raczkach,
- zamkniętym wysypiskiem odpadów w Ludwinowie,
- ulic, placów i chodników w Raczkach,
- parku i terenów zielonych w Raczkach

W ramach wykonywania swoich zadań, Zakład świadczy usługi dla mieszkańców Gminy w zakresie:

- dostarczania wody,
- odprowadzania ścieków,

oraz może wykonywać inne usługi (transportowe, remontowo- budowlane) na rzecz Gminy.

Mieszkańcy Gminy korzystają ponadto z usług Zakładu w zakresie:

- otrzymywania warunków technicznych do projektowania przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego,
- uzgodnienia projektu budowlanego przyłącza,
- nadzoru technicznego nad budową przyłącza.

4.3.2 Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków

Na terenie gminy Raczki tylko wieś Raczki i część wsi Dowspuda posiadają sieć kanalizacji sanitarnej. Łączna długość kanalizacji sanitarnej wynosi na terenie gminy wynosi 18,2 km, z czego 15 km w miejscowości Raczki i 3,2 km w miejscowości Małe Raczki.

Ścieki z obu miejscowości odprowadzane są do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej między tymi miejscowościami na terenie wsi Dowspuda. Budowa sieci kanalizacyjnej realizowana była etapowo.

Sieć kanalizacyjna obejmuje kolektor główny o łącznej długości 10 km oraz 348 szt. Przyłączy. Liczba ludności korzystającej to 37 % ludności Gminy Raczki.

Oczyszczane ścieki odprowadzane są do rzeki Rospudy wpadającej do jeziora Rospuda powiązanego z jeziorem Necko. Rzeka posiada II klasę czystości. Wokół oczyszczalni istnieje strefa izolacyjna o szerokości 300 m.

Oczyszczalnia ścieków w Dowspudzie jest przystosowana do przyjmowania ścieków dowożonych (punkt zlewny).

Na nieruchomościach, które nie mają możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej znajdują się zbiorniki do gromadzenia ścieków lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy jest bardzo duża, wynosi 476 szt. (dane za 2014 r.).

Gmina posiada jedną mechaniczno – biologiczną oczyszczalnię ścieków w miejscowości Dowspuda, składającą się z pompowni głównej i bloku biologicznego oczyszczania (komory: denitryfikacji wstępnej, nitryfikacji, denitryfikacji wtórnej, dotleniania z dodawaniem roztworu PIX). Oczyszczalnia wyposażona jest w prasę hydrauliczną do prasowania osadu i ma możliwość przyjmowania ścieków dowożonych taborem asenizacyjnym). Cały cykl technologiczny pracy oczyszczalni jest zautomatyzowany. Oczyszczalnia posiada przepustowość 300 m³/dobę. Istnieje możliwość zwiększenia jej przepustowości poprzez dobudowywanie kolejnych bloków oczyszczania.

Tabela 21: Ścieki komunalne oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków

Wyszczególnienie	Ilość
Ścieki oczyszczane ogółem [dam ³]	80 963
Ścieki oczyszczane biologicznie [dam ³]	80 963
Komunalne osady ściekowe [Mg s.m.]	47
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	
W liczbach bezwzględnych [osób]	2500
W % ludności ogółem	40,42 %

Źródło: dane Urzędu Gminy w Raczkach

4.4 *Ochrona środowiska i gospodarka odpadami*

Rozwój cywilizacyjny i wielopłaszczyznowa ekspansja człowieka spowodowały, znaczną degradację środowiska naturalnego – zanieczyszczenie jego poszczególnych komponentów, wyczerpywanie się zasobów surowcowych, ginięcie gatunków zwierząt i roślin, a także pogorszenie stanu zdrowia ludności.

Zakłada się, że kształtowanie i wdrażanie polityki ekologicznej w Gminie Raczki ma charakter procesu ciągłego, z jednoczesnym zastosowaniem metody programowania “kroczącego”, polegającej na cyklicznym weryfikowaniu założonych celów w przekrojach etapowych i wydłużaniu horyzontu czasowego.

Najważniejszymi dokumentami regulującymi kwestie ochrony środowiska na terenie Gminy Raczki są:

1. Program Ochrony Środowiska dla gminy Raczki na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016
2. Strategia rozwoju ekologicznego stowarzyszenia gmin „ROSPUDA” NA LATA 2000-2015
3. Plan gospodarki odpadami dla gminy Raczki na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2013-2016
4. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Raczki

W wyniku nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach od dnia 1 lipca 2013 r. zaczęły obowiązywać nowe zasady odbioru odpadów w gminie. Nowy system obejmuje wszystkich mieszkańców. Przyjęcie takiego rozwiązania przyczyni się do zwiększenia odbioru odpadów trafiających do instalacji odzysku, jak również do zaniku nielegalnie składowanych odpadów w miejscach niedozwolonych.

Głównym odbiorcą odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości jest zgodnie z podpisaną umową MPO Białystok. Odpady gromadzone są głównie w pojemnikach typu: Sm-110, PA-1,1; KP-7. Odbiór odpadów gromadzonych w tych kontenerach i pojemnikach (za wyjątkiem odpadów gromadzonych w sposób selektywny) finansowany jest

z budżetu gminy ze środków zgromadzonych od właścicieli wytwarzających odpady komunalne. Zbiórka odpadów prowadzona jest zarówno w sposób selektywny jak bez segregowania.

W roku 2014 - 936 gospodarstw domowych posiadało umowy na odbiór odpadów komunalnych.

Na terenie Gminy Raczki działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych prowadzą podmioty:

- Przedsiębiorstwo Transportowe „Necko” w Augustowie,
- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „MPO” Sp. z o.o. w Białymstoku.
- Przedsiębiorstwo Transportowo Usługowe „EKO” s.c. w Jeleniewie

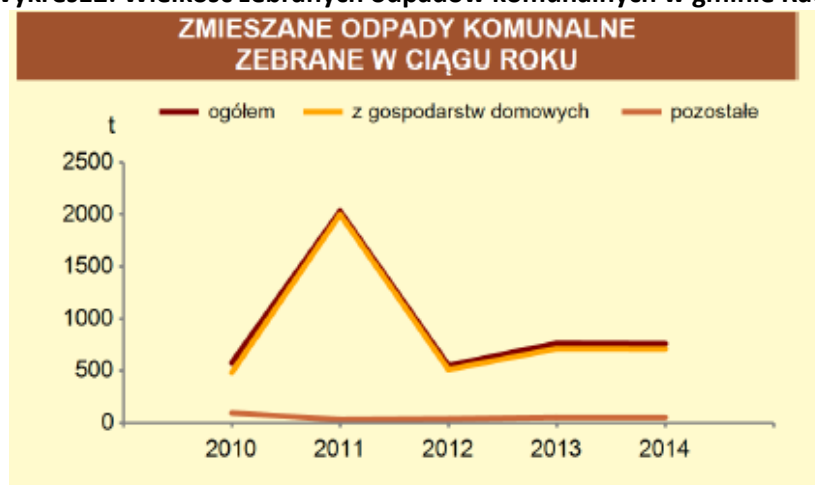
Tabela 22: Ilość odpadów komunalnych zebranych w gminie w latach 2013-2015

Wyszczególnienie	Ilość [Mg/rok]	
	2013	2014
Odpady komunalne z gospodarstw domowych	756,1	702,9

Źródło: dane Urzędu Gminy w Raczkach

Wykres poniżej przedstawia wielkość zebranych odpadów komunalnych w latach 2010-2014 w podziale na odpady ogółem, odpady z gospodarstw domowych oraz pozostałe.

Wykres12: Wielkość zebranych odpadów komunalnych w gminie Raczki

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Na terenie gminy Raczki funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który mieści się przy gminnej oczyszczalni ścieków.

Na terenie Gminy Raczki odpady komunalne odbierane od właścicieli nieruchomości są gromadzone w podziale na następujące frakcje:

- 1) zmieszane odpady komunalne;
- 2) selektywnie zbieranie odpady surowcowe bez szkła (papier, tektura, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe i metale);
- 3) selektywnie zbieranie szkło opakowaniowe;
- 4) odpady ulegające biodegradacji w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji;
- 5) odpady wielkogabarytowe;
- 6) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny;
- 7) zużyte baterie i akumulatory;
- 8) zużyte opony;
- 9) przeterminowane leki i opakowania po chemikaliach;
- 10) odpady budowlane i rozbiórkowe

W gminie Raczki nie funkcjonuje ani jedno składowisko odpadów komunalnych, najbliższe oddalone jest o 20 kilometrów i znajduje się w Suwałkach. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego, zakłada, że odpady komunalne z terenu gminy Raczki kierowane będą do Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Suwałkach.

4.5 Zaopatrzenie w energię cieplną i gaz

Zabudowa mieszkalna i zagrodowa na terenie gminy jest wyposażona w indywidualne małe źródła ciepła. Jedynie jej część wyposażona jest w instalacje centralnego ogrzewania i ogrzewanie z własnych kotłowni. System taki funkcjonuje na terenie Spółdzielni Mieszkaniowej w Raczkach, gdzie ogrzewanych jest w ten sposób 12 bloków mieszkalnych, tj. 513 osób w 189 mieszkaniach (z kotłowni na paliwo stałe) oraz na terenie miejscowości

Dowspuda, gdzie ogrzewane są 4 bloki i 6 innych budynków (z pieca olejowego i na paliwo stałe).

Gmina nie posiada sieci gazociągu, dystrybucja gazu na potrzeby bytowe mieszkańców odbywa się za pomocą przenośnych butli na propan – butan.

V. Gospodarka

5.1 Przedsiębiorczość

Według ewidencji statystycznej REGON w 2014 roku na terenie gminy zarejestrowanych było 296 podmiotów gospodarczych, w tym 94,26 % to podmioty sektora prywatnego. Ilość podmiotów prywatnych w roku 2014 zwiększyła się w stosunku do roku 2010 o 10, tj. o 3,5 %. Jest to nieznaczny wzrost, co może świadczyć o niskiej aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców.

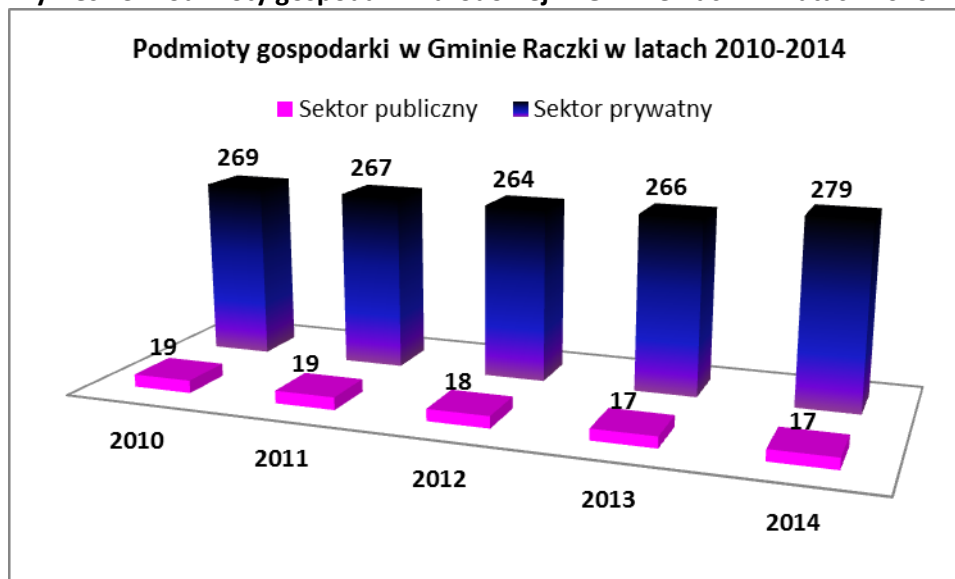
Tabela 23: Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Raczki w latach 2010-2014

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON	2010	2011	2012	2013	2014
Sektor publiczny	19	19	18	17	17
Sektor prywatny	269	267	264	266	279
Ogółem	288	286	282	283	296

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Zdecydowana większość, bo aż 94,26 % podmiotów gospodarki narodowej wpisanej do rejestru REGON stanowią podmioty sektora prywatnego.

Wykres 13: Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Raczki w latach 2010-2014

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W sektorze prywatnym systematycznie rośnie ilość osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, które stanowią 87,55% ogólnej liczby w grupie podmiotów sektora prywatnego.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż mieszkańcy gminy samodzielnie tworzą dla siebie miejsca pracy. Z danych statystycznych publikowanych przez GUS wynika, iż 405 osób na 10 tys. ludności to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Poniżej przedstawiono przedsiębiorstwa z terenu gminy Raczki wpisane do rejestru REGON w podziale na sekcje PKD 2007 w latach 2010-2014

Tabela 24: Podmioty Gospodarki Narodowej w 2014 r., w Gminie Raczki

Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007	2010	2011	2012	2013	2014	Udział % w 2014 r.
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	45	42	40	45	41	13,85 %
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0	0	2	3	3	1,01 %
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	25	24	23	24	30	10,14 %
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	1	1	1	1	0,34 %
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	2	2	2	2	0,68 %
Sekcja F - Budownictwo	49	54	50	46	54	18,24 %
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	66	61	57	60	53	17,90 %
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	23	22	22	18	20	6,76 %
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	7	9	8	7	7	2,36 %
Sekcja J - Informacja i komunikacja	2	3	2	4	3	1,01 %
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10	10	9	8	8	2,70 %
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	8	8	9	9	10	3,38 %

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9	9	9	9	10	3,38 %
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2	3	4	4	6	2,03 %
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2	2	2	2	2	0,68 %
Sekcja P - Edukacja	12	12	14	13	14	4,73 %
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6	5	6	8	10	3,38 %
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	6	6	7	5	4	1,35 %
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	13	13	15	15	18	6,08 %
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0
OGÓŁEM	288	286	282	283	296	100 %

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Statystyki wskazują, iż najwięcej podmiotów w gminie Raczki działa w sekcji F- Budownictwo (54 szt.), stanowią one 18,24 %, oraz w sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, tj. 53 przedsiębiorstwa. Na trzecim miejscu uplasował się sektor rolnictwa (sekcja A) z 41 podmiotami (13,85 %).

5.2 Rolnictwo

Obszar gminy cechuje się gorszymi od przeciętnych w kraju warunkami glebowo klimatycznymi. Warunki klimatyczne wyróżniają się wyraźnie skróconym okresem wegetacyjnym, a silne urzeźbienie terenu powoduje intensywny spływ powierzchniowy i bezpowrotnie utratę części korzystnych dla rolnictwa wód opadowych.

Gmina Raczki jest gminą o charakterze rolniczym, gdzie rolnictwo pozostaje ważną gałęzią gospodarki lokalnej.

Struktura gruntów w gminie Raczki przedstawia się następująco:

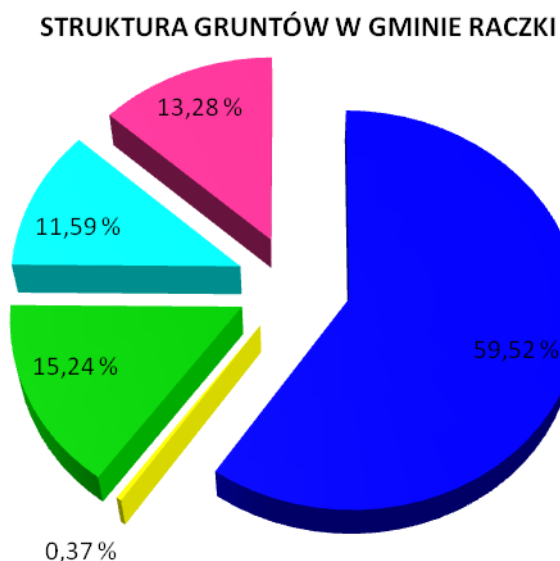
Tabela 25: Struktura gruntów w gminie Raczki

Rodzaj	Powierzchnia w ha	Udział %
Grunty orne	6835	59,52
Sady	42	0,37
Pastwiska	1750	15,24
Łąki	1331	11,59
Nieuzytki	1525	13,28
Razem	11 483 ha	100 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Raczki

Największy udział w strukturze gruntów w gminie Raczki mają grunty orne, które zajmują 6835 ha, co stanowi niespełna 60 % ogółu. Kolejne rodzaje gruntów zajmują znacznie mniejsze obszary gminy. Warto jednak przy tym zauważyć, że nieużytki stanowią ponad 13 % powierzchni gruntów, tj. 1525 ha.

Wykres 14: struktura gruntów w Gminie Raczki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Raczki

Na terenie gminy występują gleby wg klas bonitacyjnych od III do VI. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w strukturze gruntów ornych i użytków zielonych przedstawia Tabela nr 26:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Tabela 26: Zestawienie gruntów wg klaso-użytków

Rodzaj	Kl. III	Kl. IIIa	Kl. IIIb	Kl. IV	Kl. IVa	Kl. IVb	Kl. V	Kl. VI	Kl. VIz	Razem
B-ł				0,3134			0,1318			0,4452
B-Ps	31,5923			105,1343			19,3443	7,0792		163,1501
B-R			3,3584		36,6710	26,8530	39,8621	17,0277		123,7725
Br-Ps	0,1092			1,6550			0,1041	0,8369		2,7052
Br-R			0,0852		1,5625	0,1549	0,2155	0,4582		2,4763
Lz-ł				8,6610			8,8892	17,4232		34,9734
Lz-Ps	0,1769			18,6394			8,9599	8,6999		36,4761
Lz-R				0,3691	0,6139	1,5207	1,3326	0,3512		4,1875
Lzr-ł				0,1675						0,1675
Lzr-P							0,1060			0,1060
Lzr-R						0,0768				0,0768
ł	24,3399			315,3581			80,2489	36,3294	0,5588	456,8351
Ps	277,4667			703,9092			203,7201	124,5568	0,0423	1309,6951
R		3,8218	350,6552		3203,5468	1903,0622	1297,7510	1140,8368	0,2877	7899,9615
S-ł							0,0071			0,0071
S-Ps	9,0688			12,5605			1,1423	0,1205		22,8921
S-R			0,7410		10,5775	3,3910	1,1636	0,2457		16,1188
W-ł	0,0294			19,5366			1,9896	1,5509		23,1065
W-Ps	1,7063			23,1488			7,1059	1,8634		33,8244
W-R					2,4709	7,8056	1,0796	0,3181		11,6742
Wsr						0,1615				0,1615
Wsr-ł				0,3495						0,3495
Wsr-R					0,0649	0,2316				0,2965
RAZEM	344,7895	3,8218	354,8398	1209,8024	3255,5075	1943,2573	1673,1539	1357,6979	0,8888	10143,4589

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Raczki

W strukturze gruntów największy udział mają gleby średnie (kl. IV i V), które stanowią łącznie 79,67 % ich powierzchni z dominującą klasą IVa (32,09 %).

Na terenie gminy Raczki znajduje się 1029 gospodarstw rolnych, których powierzchnia wynosi 98 362 ha. Cechą charakterystyczną gospodarstw jest spore rozdrobnienie. W przedziale od 1 do 4,99 ha znajdują się 356 gospodarstwa, co stanowi 34,60 % gospodarstw ogółem. Tylko 111 gospodarstw posiada 20 ha ziemi i więcej, stanowi to 10,79 %.

W Tabeli nr 26 przedstawiono strukturę gospodarstw rolnych wg wielkości areалу.

Tabela 26: Liczba gospodarstw wg. powierzchni.

Lp.	Zakres powierzchni	Ilość gosp.	Udział%
1.	1,0 – 1,49	84 szt.	8,16
2.	1,5 – 1,99	59 szt.	5,73
3.	2,0 – 2,99	81 szt.	7,87
4.	3,0 – 4,99	132 szt.	12,82
5.	5,0 – 6,99	85 szt.	8,26
6.	7,0 – 9,99	175	17,00
7.	10,0 – 14,99	197	19,14
8.	15,0 – 19,99	105	10,20
9.	20,0 – 29,99	84	8,16
10.	30,0 – 49,99	26	2,52
11.	50,0 – 99,99	1	0,09
RAZEM		1029	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Raczki

Produkcja rolna w gminie Raczki obejmuje produkcję zwierzęcą w 78 % oraz roślinną w 22 %.

Źródło: Dane z Urzędu gminy Raczki

Gospodarstwa rolne mają wyspecjalizowaną produkcję w kierunku bydła mlecznego i mięsnego. Na terenie gminy Raczki funkcjonuje 138 gospodarstw ukierunkowanych na produkcję mleka, produkcją żywca wieprzowego zajmuje się 36 gospodarstw, a produkcją drobiarską – 3 gospodarstwa.

Brak skażenia i czystość środowiska naturalnego przemawia za rozwojem rolnictwa ekologicznego. Za zaangażowaniem się rolników w ekologiczną produkcję przemawia również ciągły wzrost zainteresowania ludności/konsumentów zdrową żywnością. Stąd też zauważalny jest wzrost ilości gospodarstw ekologicznych. Obecnie na terenie gminy Raczki funkcjonuje 57 gospodarstw ekologicznych, które zajmują łącznie 786 ha.

5.3 LASY

Las jest najbardziej złożonym i najtrwalszym ekosystemem lądowym. Lasy mają istotne znaczenie gospodarcze i są kluczowym elementem bezpieczeństwa ekologicznego oraz mają szczególne znaczenie w ochronie środowiska naturalnego.

Lasy odgrywają istotną rolę w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów. Gmina Raczki wykazuje 19,3 procentowy wskaźnik lesistości.

Tabela 27: Powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Raczki w latach 2010-2014.

Grunty leśne	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	2323,2	2324,5	2323,7	2312,37	2312,45
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa, w tym:	ha	2323,2	2324,5	2323,7	2312,37	2287,97
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	2297,1	2297,1	2297,1	2286,85	2286,93
Grunty leśne prywatne	ha	496,5	496,5	496,6	489,58	490,82
Ogółem	ha	2819,7	2821,0	2820,3	2801,95	2803,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Grunty leśne to obszar ponad 2 803 ha, które zajmują 19,7 % powierzchni gminy Raczki. Lasy stanowią 97,8 % (tj. 2742,02 ha), z czego w większości bo w 82,5 % stanowią lasy publiczne /państwowe. Udział gruntów leśnych prywatnych wynosi 17,5 % ogółu gruntów leśnych i zajmuje powierzchnię 490,82 ha, z czego 0,33% to własność prywatna wspólnot gruntowych, pozostałe 99,7% to własność prywatna osób fizycznych.

Pozyskanie drewna (grubizny) z lasów prywatnych w 2014 r. kształtowało się na poziomie 320 m³.

Tabela 28: Pozyskanie drewna (grubizny) z lasów prywatnych w latach 2010-2014

Grunty leśne	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
las prywatne	m ³	314	411	299	178	320

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

5.4 Turystyka

Usytuowanie Gminy Raczki stwarza optymalne warunki do wzmocnienia potencjału turystycznego jako obszaru położonego na trasie łączącej uzdrowisko i centrum turystyczne Augustów z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym oraz Parkiem Krajobrazowym Puszczy Rominckiej. Trasa ta składa się z kilku szlaków o charakterze turystycznym przebiegających w obszarze chronionego krajobrazu: rowerowego oraz drogi kołowej Raczki – Bakalarzewo – Filipów – Przerośl, a przede wszystkim szlaku kajakowego doliny rzeki Rospudy. Rzeka przepływa przez osiem jezior: Czarne, Rospuda (Filipowska), Kamienne, Garbaś, Głębokie, Sumowo, Okrągłe, Bolesty i wpada do dziewiątego – Rospudy (Augustowskiej). Dolina rzeki obramowana jest wzniesieniami morenowymi wznoszącymi się 10 – 15 m nad jej poziom, ze stromo opadającymi zboczami.

Dolina Rospudy należy do najcenniejszych obiektów przyrodniczych w kraju. Objęta ochroną w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Rospudy” odznacza się wysokim stopniem naturalności. Występuje tutaj wyraźne zróżnicowanie szaty roślinnej (40 zespołów roślinnych) oraz szereg rzadkich zbiorowisk torfowiskowych, bagiennych i źródłiskowych. Występuje tu 30 gatunków roślin podlegających ochronie prawnej, wśród których znajduje się 16 przedstawicieli rodziny storczykowatych.

Rospuda pod względem atrakcyjności jest drugą rzeką Pojezierza Suwalskiego. Na pokonanie jej bardzo interesującego szlaku kajakowego należy przeznaczyć 4 – 6 dni. Połączenia autobusowe sprawiają, iż spływ można rozpocząć w dowolnym miejscu.

Na terenie gminy Raczki funkcjonuje obecnie 10 podmiotów świadczących usługi noclegowe.

Tabela 29: Wykaz obiektów świadczących usługi noclegowe w Gminie Raczki

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Ilość miejsc	Sezonowość
1.	Zespół Szkół im. Generała Ludwika Michała Paca w Dowspudzie	16- 420 Raczki Dowspuda 10	15	całoroczne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

2.	Monika Giczewska	16- 420 Raczki Kurianki Pierwsze18	8	całoroczne
3.	Kłoczko Karol	16- 420 Raczki Wronowo 16	6	całoroczne
4.	Gospodarstwo Rolne Kułakowski Jan	16- 420 Raczki Chodźki 28	15	całoroczne
5.	„Przystanek Rospuda” Sucha Wieś 5	16- 420 Raczki Sucha Wieś 5	23	całoroczne
6.	Jolanta Kochańska	16- 420 Raczki Szkocja 25	7	sezonowy 90 dni
7.	Wiśniewska Hanna Barbara	16- 420 Raczki Jaśki 35	6	całoroczne
8.	Bubrowski Jarosław Rudniki	16- 420 Raczki Raczki ul.Stodolna 7	30	całoroczne
9.	Gospodarstwo agroturystyczne „Nad Rospudą”	16- 420 Raczki Jaśki 41	10	sezonowy
10.	Agroturystyka Dowspuda	Mirosław Olszewski Dowspuda 26	6	sezonowy
11.	Centrum Obsługi Turysty „KORDEGARDA”	Dowspuda 9A	20	całoroczne

Źródło: Dane z gminy Raczki

Staraniem Gminnego Ośrodka Kultury w Raczkach na trasie budowanego Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo umieszczono trzy punkty z gminy Raczki. Są to:

- Galeria nad Rospudą,
- Raczkowski Dom Regionalny

VI. Budżet Gminy

Budżet jest finansowym wyrazem i instrumentem polityki gospodarczej gminy oraz najważniejszym narzędziem do jej realizacji. Stanowi on roczny plan dochodów i wydatków uchwalany w formie uchwały budżetowej stanowiący podstawę gospodarki [finansowej gminy](#). Jest uchwalany corocznie przez Radę Gminy i opiniowany przez Regionalną Izbę Obrachunkową. Oprócz ustalanych i realizowanych corocznie planów budżetowych gmina posiada również Wieloletnią Prognozę Finansową Gminy Raczki na lata 2015-2022, obowiązującą na podstawie uchwały Rady Gminy Raczki nr IX/60/15 z dnia 24 listopada 2015r.

Zarządzanie gminą oraz funduszami publicznymi wymaga wypracowania rozwiązań ciągłego podnoszenie efektywności i racjonalności gospodarowania majątkiem i funduszami publicznymi. Możliwe jest to do osiągnięcia dzięki właściwym decyzjom zarządzających wynikających bezpośrednio z narzędzi/dokumentów o charakterze strategicznym. Dlatego też tak ważna jest symulacja rozwoju gminy w ujęciu wielopłaszczyznowym i perspektywicznym.

Długookresowa polityka finansowa gminy powinna zakładać tworzenie optymalnych warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego, pomocne mogą w tym być dokumenty takie jak: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, strategia rozwoju gminy, czy wieloletnia prognoza finansowa. Podstawowym warunkiem optymalnej realizacji długookresowej polityki finansowej gminy jest zapewnienie bieżącego finansowania zaplanowanych działań.

Tabela 30: Struktura dochodów i wydatków gminy Raczki w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Dochody ogółem	16397272,63	17657920,73	23640200,72	24947415,58	18 617 582,86
Bieżące	14 473 104,52	15 011 781,54	16 186 999,01	18 661 648,78	17 131 239,20
Majątkowe	1 924 168,11	2 646 139,19	7 453 201,71	6 285 766,8	1 486 343,66
Wydatki ogółem	16 940 498,99	18 252 834,73	20 065 773,78	27 026 246,52	19 546 413,84

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Bieżące	13 445 506,04	14 172 715,43	14 400 077,21	14 494 745,84	15 059 632,51
Majątkowe	3 494 992,95	4 080 119,30	5 665 696,57	12 531 500,68	4 486 781,33

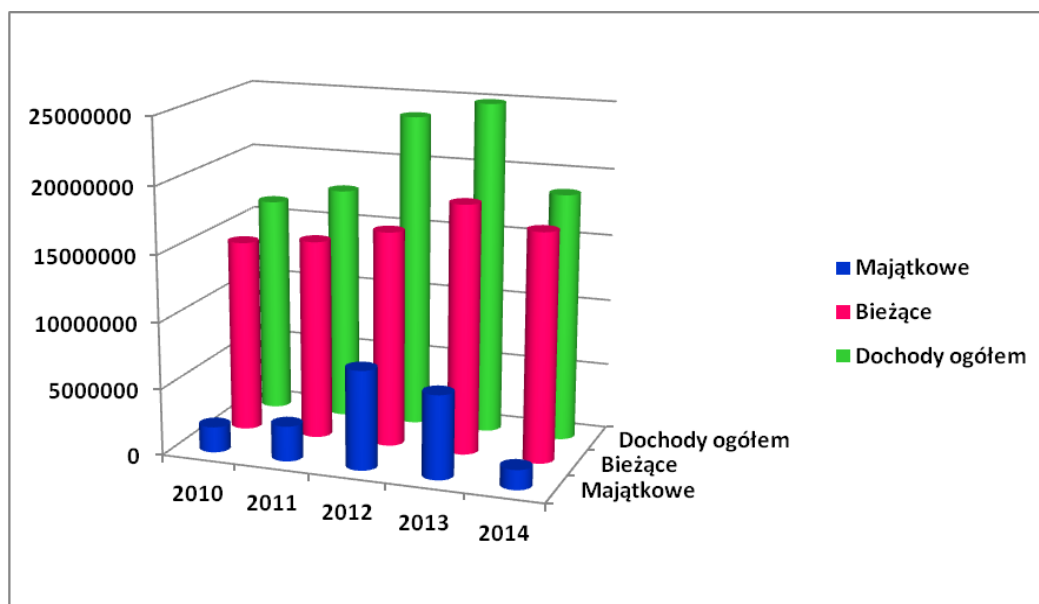
Źródło: Opracowanie władne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy za lata 2010-2014

Struktura budżetu jednostki samorządu terytorialnego charakteryzuje się podziałem dochodów według kwalifikacji budżetowej na dochody bieżące i dochody majątkowe według ich źródeł. Dochody bieżące to dochody o charakterze stałym, powtarzalnym, które wiążą się z bieżącą działalnością jednostki.

Dochody majątkowe mają charakter jednorazowy. Do dochodów majątkowych zalicza się: dotacje i środki przeznaczone na inwestycje; dochody ze sprzedaży majątku; dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Strukturę dochodów Gminy Raczki w tym przekroju przedstawiono za pomocą Wykresu nr 16.

Wykres 16: Dochody Gminy

Źródło: Opracowanie władne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu gminy za lata 2010-2014

Analiza dochodów Gminy Raczki w latach 2010 - 2014 wskazuje na wzrost dochodów ogółem o wartość 2 220 310,23 zł., w ujęciu procentowym stanowi to wzrost o 11,93 %. Dochody gminy w latach 2010-2013 systematycznie rosły, natomiast w 2014 roku wartość dochodów w stosunku do 2013 r., spadła o 6 329 832,72 zł (34 %).

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Dochody majątkowe tj. wpływy ze sprzedaży nieruchomości (lokale mieszkalne, użytkowe, budowle i budynki, grunty), z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego gruntów w prawo własności oraz dotacje celowe na zadania inwestycyjne i środki inwestycje pozyskane z innych źródeł] zmalały w stosunku do roku 2010 o 437 824,45 (22,75 %). Największy wzrost dochodów majątkowych nastąpił w 2012 r., kiedy to osiągnął pułap 7 453 201,71 zł. Wzrost ten wynikał z pozyskania środków z dotacji oraz środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na zadania inwestycyjne.

Inaczej wygląda sytuacja w przypadku dochodów bieżących, w których to nastąpił wzrost ich wartości o 18,38 %. W badanym okresie z wartości 14 473 104,52 w 2010 roku wzrosły do poziomu 17 131 239,20 zł w 2014 r.

Struktura dochodów różni również: dochody własne, dochody pochodzące z realizacji programów operacyjnych ze środków UE (pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi oraz środki na współfinansowanie programów realizowanych z udziałem środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi), dotacje celowe, subwencje itp. Kategoria dochody własne obejmuje grupę dochodów pochodzących z podatków i opłat, dochody z udziałów w podatkach państwowych [udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) i podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)], dochody z majątku gminy oraz pozostałe dochody. Służą one finansowaniu wszelkich zadań, które określa się jako zadania własne (między innymi z zakresu: oświaty, pomocy społecznej, kultury, gminnych dróg, utrzymania czystości i porządku, gospodarki nieruchomościami i innych).

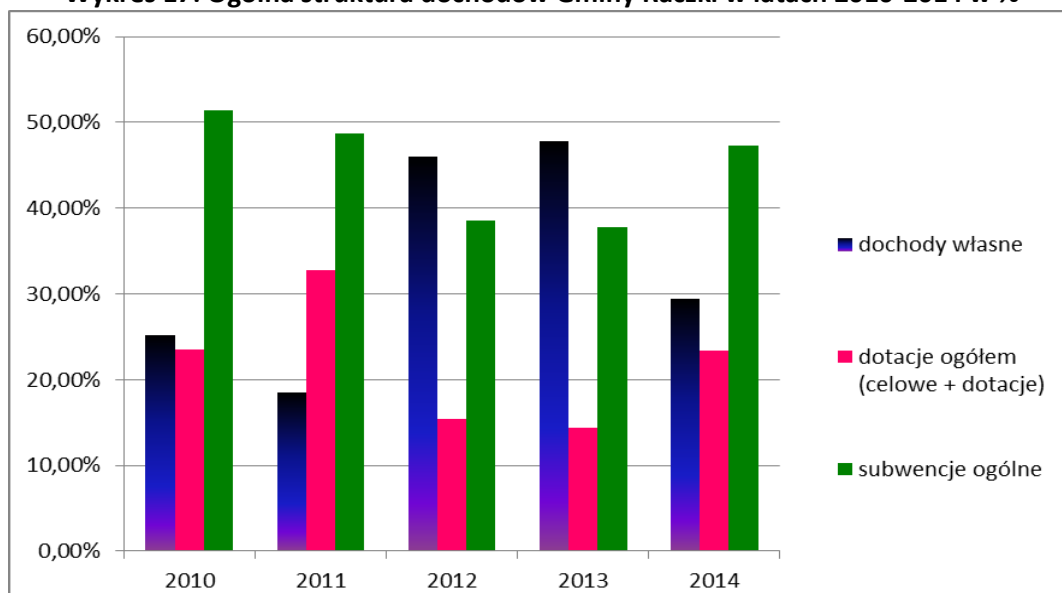
Struktura dochodów gminy przedstawiona w Tabeli nr 31 oraz graficznie za pomocą Wykresu nr 17 na przestrzeni analizowanych lat podlegała pewnym wahaniom.

Tabela 31 : Ogólna struktura dochodów Gminy Raczki w latach 2010-2014 w PLN oraz w %

		2010	2011	2012	2013	2014
dochody ogółem	zł	16397272,63	17657920,73	23640200,72	24947415,58	18 617 582,86
dochody własne	zł	4 129 172,71	3 273 722,79	10 872 558,44	11 939 125,24	5 467 120,70
dotacje ogółem	zł	3 847 233,92	5 778 231,94	3 659 156,28	3 593 473,34	4 344 138,16
subwencje ogólne	zł	8 420 866,00	8 605 966,00	9 108 486,00	9 414 817,00	8 806 324,00
dochody ogółem	%	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
dochody własne	%	25,18%	18,54%	45,99%	47,86%	29,37%
dotacje ogółem	%	23,46%	32,72%	15,48%	14,40%	23,33%
subwencje ogólne	%	51,36%	48,74%	38,53%	37,74%	47,30%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 17: Ogólna struktura dochodów Gminy Raczki w latach 2010-2014 w %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura dochodów kształtuje się różnie w zależności od roku. Największy udział w ogólnych dochodach gminy, w pierwszych 2 latach analizy, miały subwencje, które kształtowały się poziomem 51,36 % i 48,74 %. Poziom ten w kolejnych dwóch latach spadł do poziomu 38,53 % i 37,74 % w 2013 r. Dopiero w 2014 roku wartość subwencji wzrosła do poziomu 47,30 % w ogólnej strukturze dochodów gminy. Wpływy z subwencji, która jest świadczeniem pieniężnym Skarbu Państwa na rzecz samorządu o charakterze bezwrotnym i ogólnym (kierowana jest na finansowanie ogółu zadań własnych gminy). W 2014 roku wpływy z subwencji wyniosły 8 806 324,00 zł, z czego 5 354 958,00 zł, tj. 60,81 % stanowiła subwencja na cele oświatowe.

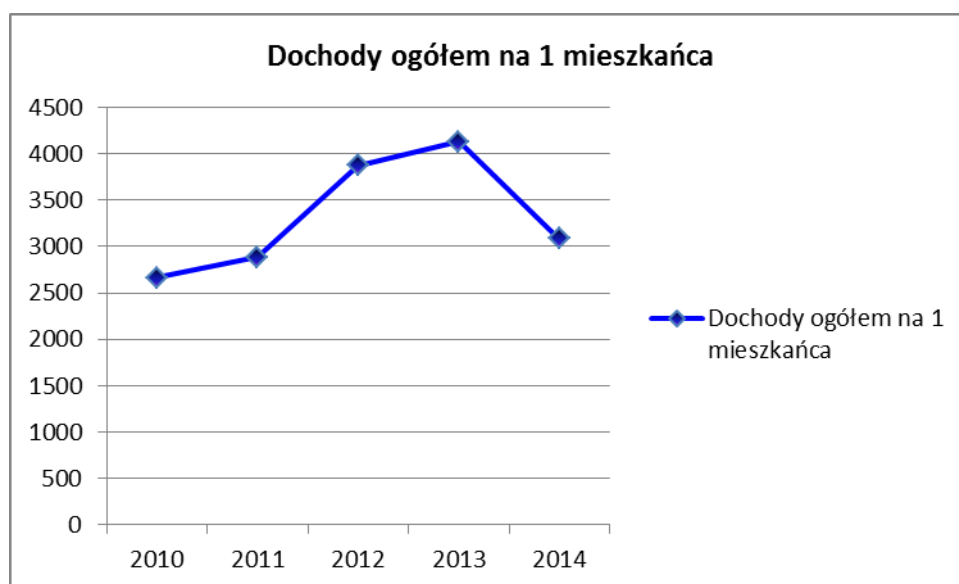
Duże wahania kształtowały się również w dochodach własnych, które w 2010 i 2011 roku kształtowały się odpowiednio na poziomie 25,18 % i 18,54 %. W kolejnych dwóch latach wartości te znacząco wzrosły i osiągnęły pułap 45,99 % w 2012 roku oraz 47,86% w 2013 roku. Spadek natomiast odnotowano w 2014 roku – 29,37 %.

Zróżnicowany jest również poziom dotacji, który kształtuje się na poziomie 18,54 % dochodów ogółem w 2011, poprzez 25,18 % (2010 r.), 29,37 % (2014 r), aż po 45,99 % w 2012 r. i 47,86 % w 2013 r. Pozycja ta zawiera m.in. dotacje celowe, które są środkami przekazywanymi gminie z budżetu państwa za pośrednictwem wojewody, ministerstw lub innych instytucji państwowych i służą finansowaniu zadań zleconych i niektórych zadań własnych gminy, np.: zadań zleconych gminie w zakresie administracji rządowej (wydawanie dowodów osobistych), zadań związanych z pomocą społeczną (świadczenia rodzinne, zasiłki), oraz środki na dofinansowanie programów, projektów i zadań realizowanych na podstawie

porozumień z organami administracji rządowej oraz między jednostkami samorządu terytorialnego.

Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost dochodów gminy ogółem na jednego mieszkańca, które wyniosły w roku 2010 – 2665,79 zł, natomiast w roku 2014 – 3082,38 zł. Oznacza to wzrost o 15,63 % na przestrzeni pięciu lat, należy przy tym zauważyć, że nie był to najwyższy wzrost. Dochód ogółem na 1 mieszkańca najwyższą wartość osiągnął 4126,27 zł, co oznacza wzrost w stosunku do 2010 roku o 54,79 %. Strukturę zmian tego wskaźnika przedstawiono za pomocą Wykresu nr 18.

Wykres 18: Dochody ogółem Gminy Raczki na 1 mieszkańca w latach 2010 – 2014 [zł].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Budżet jednostki samorządu terytorialnego obok wpływów /dochodów składa się z wydatków. Wydatki te można podzielić na bieżące i majątkowe. Do wydatków majątkowych zalicza się wydatki inwestycyjne oraz dotacje celowe na dofinansowanie inwestycji, które powinny być finansowane w oparciu o dochody majątkowe samorządu gminnego (dotacje na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku i inne). Wydatki bieżące to wydatki związane z utrzymaniem gminy, funkcjonowaniem szkół, przedszkoli, bibliotek, centrum kultury, wydatki na energię i gaz w budynkach publicznych, oświetlenie uliczne i inne niebędące wydatkami majątkowymi. Powinny one być finansowane z dochodów bieżących gminy (podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach, subwencje, dotacje na zadania bieżące).

Struktura wydatków gminy Raczki w latach 2010-2014 wskazuje na wzrost na poziomie 15,38%. Wydatki ogółem w roku 2010 wyraziły się w budżecie w kwocie 16 940

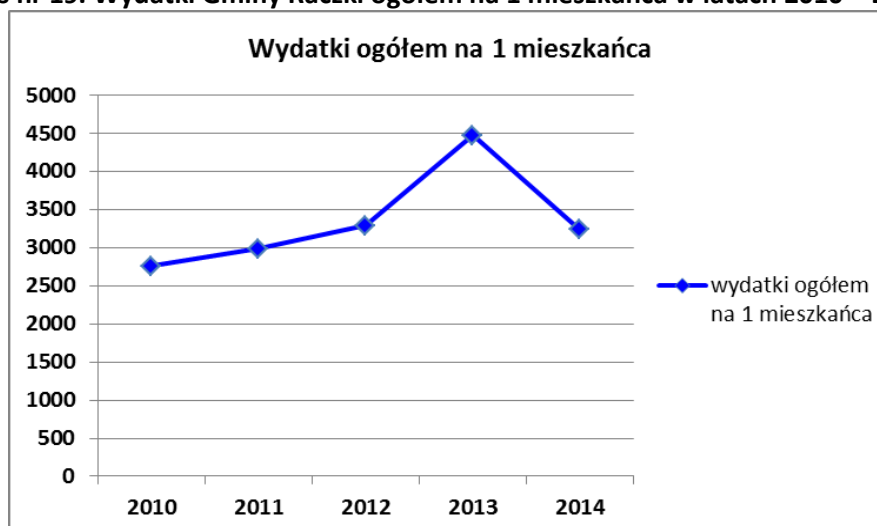
498,99 zł, natomiast w ostatnim analizowanym roku 19 546 413,84 zł. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż dynamiczny wzrost wydatków kształtował się w badanym okresie do 2013 r., kiedy to osiągnął poziom 27 026 246,52 zł (wzrost o 59,54 %). W 2014 roku odnotowano spadek w stosunku do 2013 r. o 27,68 %.

Struktura wydatków, a dokładniej korelacja wydatków majątkowych do wydatków bieżących wskazuje na stopień ukierunkowania budżetu gminy na realizację zadań inwestycyjnych lub zadań bieżących/doraźnych.

Analiza wydatków gminy Raczki wskazuje, że w 2014 r. 22,96 % ogólnych wydatków gminy to wydatki na inwestycje. W badanym okresie wydatki majątkowe mają charakter wzrostowy, zwiększyły się o 28,38 % w odniesieniu do 2010 roku. Wynika to z prowadzonych na terenie gminy inwestycji przy udziale również środków zewnętrznych. Wydatki inwestycyjne odgrywają kluczową rolę w rozwoju społeczno – gospodarczym i przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ogólnego wizerunku gminy. Największy wzrost wydatków w badanym okresie odnotowano w 2013 r., kiedy to wzrosły o 258,55 %. Wielkość ta wynika z realizowanych inwestycji w różnych obszarach, również tych współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych.

Wydatki gminy ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca zostały przedstawione na Wykresie 19, wyniosły w roku 2010 – 2754,10 zł, w roku 2014 – 3236,16 zł, co stanowi wzrost 17,5 %.

Wykres nr 19. Wydatki Gminy Raczki ogółem na 1 mieszkańca w latach 2010 – 2014 [zł].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednocześnie należy podkreślić fakt, iż przy dynamicznie prowadzonych działaniach inwestycyjnych poziom zadłużenia gminy jest bezpieczny i wynosi 23,03 %.

VII. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem służącym do planowania strategicznego. Stanowi ona analizę wewnętrznej sytuacji gminy jak również jej otoczenia i czynników mających na nią wpływ. Polega ona na identyfikacji i ocenie gminy i jej otoczenia. Poprzez SWOT definiuje się **mocne i słabe strony** gminy (dotyczą wewnętrznej siły lub słabości jednostki, cech, na które ma ona wpływ) oraz **szanse i zagrożenia** wynikające z otoczenia gminy (dotyczą zjawisk zewnętrznych wobec jednostki, na które nie ma ona bezpośredniego wpływu, ale przewidując je może wykorzystać szanse i uchronić się przed zagrożeniami). Analiza SWOT z jednej strony określa aktualną pozycję gminy i jej perspektywy, a z drugiej strony stanowi pomocne narzędzie do dokonywania analizy zasobów i otoczenia gminy oraz dokładniejszego definiowania priorytetów jej rozwoju. Jest też podstawą do opracowania wizji i misji gminy oraz celów strategicznych.

Poniżej przedstawiona analiza SWOT powstała w oparciu o zdiagnozowaną w pierwszej części dokumentu bieżącą sytuację społeczno – gospodarczą gminy oraz obejmuje następujące dziedziny:

1. gospodarczą,
2. społeczną,
3. ekologiczną,
4. techniczną.

Tabela 32: Analiza SWOT

Mocne Strony	Słabe Strony
Korzystne położenie geograficzne (droga S61) - w korytarzu transportowym Warszawa – Białystok – Suwałki, a w szerszej perspektywie w europejskim korytarzu transportowym prowadzącym z południa Europy przez Warszawę do krajów bałtyckich.	Niekorzystna struktura demograficzna – niż demograficzny.
Położenie gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie (kompleksy leśne, jeziora, rzeka Rospuda).	Bezrobocie strukturalne, aktualnie istniejące i potencjalnie wzrastające może stwarzać problemy społeczno-ekonomiczne i stanowić ciężar dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego gminy.
Występowanie na terenie gminy obszarów prawnie chronionych z uwagi na walory środowiska przyrodniczego.	Położenie w znacznym oddaleniu od głównych ośrodków gospodarczych i administracyjnych Polski, skutkiem czego jest stosunkowo niski stopień rozwoju gospodarczego, ze zdecydowaną przewagą funkcji rolniczej.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Sąsiedztwo ośrodków miejskich – Suwałk, Augustowa, Olecka i Ełku umożliwia wykorzystanie ich potencjału (edukacyjnego, handlowego) bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania.	Niezadawalający stan techniczny dróg powiatowych i gminnych.
Bardzo wysoki stopień zwodociągowania gminy - 99%.	Niewystarczająca infrastruktura mieszkalnictwa wielorodzinnego i socjalnego.
Dostępność do zasobów rolnych, leśnych i mineralnych (złóża kruszyw budowlanych).	Konkurencyjne zagrożenie ze strony miast powiatowych Suwałk, Augustowa i Olecka oraz sąsiednich gmin o większych możliwościach rozwoju - w zakresie rozwoju produkcji i usług nierolniczych oraz w poszerzaniu rynku zbytu.
Wolne obszary przeznaczone na inwestycje związane z budownictwem jednorodzinny.	Niewystarczająca infrastruktura turystyczna (ścieżki rowerowe, przystanie itp.), pomimo sprzyjających warunków przyrodniczych.
Położenie przygraniczne.	Brak spójnej oferty turystycznej gminy.
Położenie wzdłuż drogi ekspresowej S61 i bliskie sąsiedztwo trzech ośrodków miejskich Suwałk, Augustowa i Olecka stwarza możliwość zwiększenia ruchu turystycznego między mieszkańcami gminy i sąsiadami oraz przyspiesza rozwój gospodarczy, wymianę handlową i kulturową.	Brak współpracy partnerskiej z samorządami zagranicznymi.
	Brak żłobka i niewystarczająca ilość miejsc w przedszkolu .
	Niewystarczający system aktywizacji osób starszych.
	Mała liczba organizacji pozarządowych, co ma przełożenie na niską aktywność społeczeństwa obywatelskiego, w tym np. słabą frekwencję wyborczą.
Zrównoważony budżet Gminy – zadłużenie na bezpiecznym poziomie ok. 23%.	Brak dostępnych specjalistycznych usług medycznych na terenie gminy.
Sukcesywne tworzenie i rozwój infrastruktury użyteczności publicznej (boisko sportowe, place zabaw, siłownie zewnętrzne).	Niewystarczająca oferta pomocy społecznej (brak dziennego środowiskowego domu samopomocy dla osób niepełnosprawnych),
Duże zasoby wolnej siły roboczej mogą stanowić czynnik sprzyjający rozwoju gminy.	Spadkowa tendencja liczby mieszkańców gminy.
Rozwiązana kwestia gospodarki odpadami.	Niewystarczające tempo budownictwa mieszkaniowego.
Prężna działalność przedsiębiorstw działających na terenie gminy.	Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna oraz społeczna miejscowości wiejskich – brak świetlic wiejskich.
Obecność kilku dużych gospodarstw rolnych wdrażających nowoczesne technologie.	Brak inwestorów i kapitału do inwestowania w przedsięwzięcia na terenie gminy.
Dobra organizacja transportu zbiorowego (PKS)	
Korzystne warunki naturalne dające możliwość rozwoju turystyki i agroturystyki.	

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Korzystne warunki naturalne do rozwoju rolnictwa oraz wykorzystywania nowych technologii w produkcji roślinnej i zwierzęcej.	
Szansa zbytu produkcji w eksporcie na rynki wschodnie i dla konsumentów państw sąsiadujących.	
Niski stan zanieczyszczenia środowiska naturalnego.	
Rozpoznawalne produkty turystyczne (ruiny pałacu Paca w Dowspudzie, spływ rzeką Rospudą, szlak rowerowy Green Velo, szlaki piesze, szlak fortyfikacji Mazurskiej Pozycji Granicznej (kompleks schronów)).	
Dobrze zorganizowane szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne.	
Dobra dostępność do szkolnictwa wyższego za sprawą sąsiedztwa ośrodków akademickich – Suwałk i Białegostoku.	
Aktywność Ochotniczych Straży Pożarnych, oraz zespołów ludowych.	
Stopniowa rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej (obecnie 37%) oraz duża ilość oczyszczalni przydomowych.	
Sukcesywny rozwój infrastruktury gminnej.	
Relatywnie wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.	
Stosunkowo duża ilość instalacji OZE w porównaniu z innymi sąsiadującymi gminami.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
Położenie wzdłuż drogi ekspresowej S8 w kierunku przejścia granicznego z Litwą, stanowiąca międzynarodowy szlak drogowy łączący południe Europy z krajami nadbałtyckimi - zapewni dostępność komunikacyjną gminy zarówno w skali regionalnej jak i międzynarodowej oraz umożliwi pozyskanie strategicznych inwestorów.	Migracja ludności w wieku produkcyjnym oraz wykształconej młodzieży do większych ośrodków miejskich.
Dynamiczna polityka wdrażania wysokiej jakości inwestycji infrastrukturalnych, teleinformatycznych, ochrony środowiska, turystyki, sportu.	Niekorzystne ogólnopolskie zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa.
Wzrost budownictwa wielorodzinnego.	Niewystarczające zainteresowanie ofertą inwestycyjną gminy.
Informatyzacja gminy.	Przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000).
Racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie	Brak skutecznego programu przeciwdziałania i

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

planów miejscowych na terenach rozwojowych.	zwalczania bezrobocia.
Zahamowanie migracji mieszkańców.	Wysokie koszty pracy.
Rozwój produkcji roślinnej i zwierzęcej - transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego.	Niekorzystne warunki zbytu produktów rolnych, brak ścisłych powiązań pomiędzy producentami rolnymi, a przedsiębiorstwami przemysłu rolno-spożywczego oraz handlem hurtowym.
Rozwój rolnictwa ekologicznego.	Upadające drobne gospodarstwa rolne.
Wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych (produkty turystyczne typu: agroturystyka, turystyka ekologiczna, turystyka wiejska), np. organizacja letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży.	Niski poziom dochodów ludności – ubożenie społeczności lokalnej.
Lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie – a przez to rozwój turystyki kwalifikowanej kajakowej, rowerowej i konnej, w skali lokalnej, regionalnej i krajowej. Stworzenie spójnej oferty turystycznej gminy oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okoturystycznego (np. budowa obiektów i urzędzeń obsługi ruchu turystycznego).	Zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych.
Zmniejszenie bezrobocia w gminie	Wzrastająca bierność i niezaradność ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
Możliwość pozyskania dofinansowania na inwestycje gminne w nowej perspektywie finansowej.	Niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej.
Członkostwo w trójsektorowym partnerstwie lokalnym (wielopoziomowy sektorowy model zarządzania).	

Źródło: opracowanie własne

VIII. Wizja i misja Gminy Raczki

Wizja gminy:

Gmina Raczki jako aktywny lokalny ośrodek gospodarczo- kulturalny o walorach turystycznych oraz bezpieczne i ekologiczne miejsce do życia i rozwoju mieszkańców.

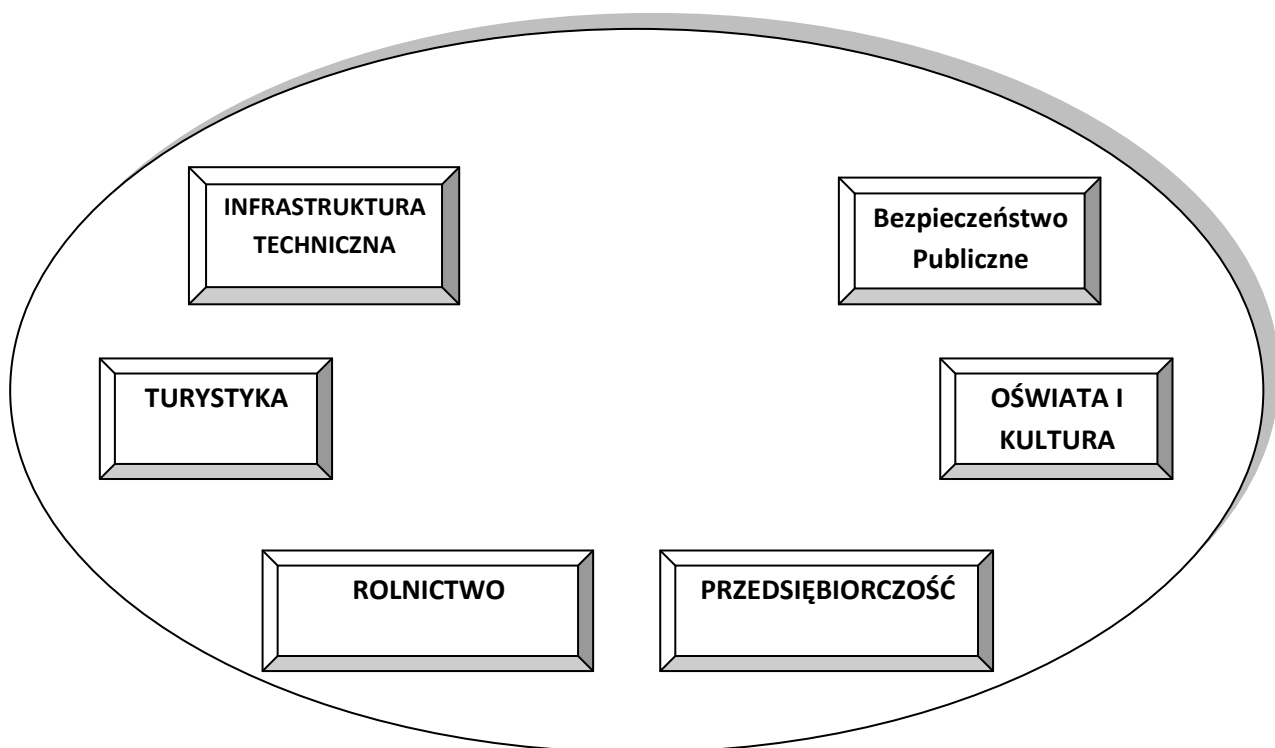
Misja Gminy Raczki do 2022 roku:

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wspieranie kreowania atrakcyjnej i przedsiębiorczej gminy z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego i położenia transgranicznego.

IX. Plan strategiczny dla Gminy Raczki na lata 2015- 2022

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Raczki, wyniki przeprowadzonej analizy SWOT pozwoliły na wyznaczenie sześciu obszarów strategicznych, które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych obszarów strategicznych skoncentruje się działalność Gminy Raczki przy współpracy ze wszystkimi partnerami.

Rysunek 4: Obszary strategiczne gminy Raczki

Źródło: Opracowanie własne

W ramach wyznaczonych 6 obszarów strategicznych zostały sformułowane cele strategiczne, cele operacyjne oraz zadania:

OBSZAR – INFRASTRUKTURA TECHNICZNA		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
I. Rozwój infrastruktury technicznej, służącej poprawie jakości życia mieszkańców gminy Raczki.	1. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy oraz zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez polepszenie stanu technicznego dróg.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa, przebudowa i modernizacja sieci dróg w gminie, w tym realizacja Gminnego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych na lata 2016-2020. ▪ Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury drogowej. ▪ Poprawa dostępności dojazdowej do pól uprawnych, posesji na nowobudowanych osiedlach itp.
	2. Rozbudowa infrastruktury około drogowej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa, modernizacja i remont mostów, chodników i parkingów. ▪ Budowa nowego i modernizacja dotychczasowego oświetlenia.
	3. Realizacja zadań inwestycyjnych z zakresu gospodarki wodno-ściekowej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej, w tym kanalizacji deszczowej w Raczkach. ▪ Dalsza rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej. ▪ Budowa studni głębinowych. ▪ Budowa/modernizacja stacji uzdatniania wody (hydrofornia). ▪ Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Dowspudzie. ▪ Budowa lokalnych/przydomowych oczyszczalni ścieków. ▪ Budowa i modernizacja sieci melioracyjnej. ▪ Budowa zbiorników wodnych – zabezpieczenie przed suszą.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

	<p>4. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz ochrona środowiska</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa farm fotowoltaicznych. ▪ Zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. ▪ Wymiana tradycyjnych źródeł ciepła na te wykorzystujące OZE oraz wykorzystujące inne źródła energii cieplnej (niskoemisyjne), zarówno w gospodarstwach domowych jak również w budynkach użyteczności publicznej i spółdzielni mieszkaniowej. ▪ Budowa kotłowni ekologicznej w Raczkach. ▪ Wspieranie przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych ukierunkowanych na OZE i inne ekologiczne rozwiązania – np. szkolenia. ▪ Działania informacyjne, prewencyjne i zwalczające niebezpieczne, inwazyjne gatunki roślin np. Barszcz Sosnowskiego.
	<p>5. Rozbudowa infrastruktury teleinformacyjnej oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie liczby osób mających dostęp do Internetu. ▪ Tworzenie warunków do budowy i rozbudowy sieci informatycznych, w tym szerokopasmowej. ▪ Zwiększenie dostępności do e-administracji (elektronicznych usług publicznych) oraz e-usług. ▪ Informatyzacja obiektów użyteczności publicznej i samorządowej oraz jednostek podległych. ▪ Rozwój na terenie gminy hotspotów (punktów z bezpłatnym dostępem do Internetu).
	<p>6. Rewitalizacja przestrzeni publicznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rewitalizacja Placu Kościuszki w Raczkach. ▪ Rewitalizacja innych przestrzeni publicznych na terenie gminy Raczki.
	<p>7. Wspieranie rozwoju infrastruktury gazowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie warunków do gazyfikacji Gminy Raczki.
	<p>8. Budowa, remont i termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utworzenie Centrum Samorządowo – Kulturalnego. ▪ Rozbudowa i przebudowa obiektów użyteczności publicznej. ▪ Budowa, przebudowa i remont mieszkań socjalnych.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

	9. Rozwój gospodarki przestrzennej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. ▪ Uzbieranie terenów stref potencjalnej aktywności gospodarczej. ▪ Uzbrojenie terenu na poczet budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego.
	10. Poprawa warunków funkcjonowania obiektów sportowo-rekreacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa, modernizacja, rozbudowa i doposażenie obiektów sportowych. ▪ Budowa siłowni zewnętrznych.
	11. Poprawa funkcjonowania infrastruktury energetycznej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa i modernizacja sieci energetycznej w Gminie Raczki ▪ budowa kolektora ciepłowniczego oraz modernizacja kotłowni

OBSZAR – TURYSTYKA		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
II. Rozwój turystyki w gminie Raczki	1. Rozwijanie i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa i tworzenie szlaków dla potrzeb turystyki pieszej, rowerowej, konnej i przyrodniczo-edukacyjnej. ▪ Budowa ścieżek rowerowych. ▪ Rozwój i rozbudowa zaplecza służącego do rozwoju aktywnych form turystyki (np. rozbudowa plaż gminnych) oraz zaplecza rekreacyjnego i okoturystycznego (np. budowa obiektów i urządzeń obsługi ruchu turystycznego). ▪ Wspieranie rozwoju oferty usługowej wzdłuż szlaków turystycznych – np. budowa nowych, rozbudowa już istniejących obiektów gastronomicznych, noclegowych i sportowo-kulturalnych. ▪ Tworzenie pól namiotowych, campingów. ▪ Budowa punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo. ▪ Rozwój agroturystyki w gminie poprzez m.in. zorganizowanie cyklu szkoleń dla rolników zainteresowanych prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych. ▪ Współpraca z partnerami w zakresie zagospodarowania terenu wokół

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

		<p>zbiorników wodnych pod kątem turystyki i rekreacji (przystań, wiaty, miejsca integracji i rekreacji, miejsca na ogniska i inne).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa oznakowania atrakcji turystycznych gminy oraz dróg dojazdowych.
	<p>2. Ochrona zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zabezpieczenie i renowacja zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem.
	<p>3. Aktywna promocja oferty turystycznej gminy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej jak również konferencyjnej. ▪ Wspieranie utworzenia zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy. ▪ Rozwój współpracy z organizacjami społecznymi. ▪ Inicjowanie międzygminnej oraz międzynarodowej współpracy w zakresie wspólnej promocji turystyki. ▪ Stworzenie kalendarza imprez cyklicznych. ▪ Organizacja rajdów pieszych, konnych, rowerowych i ich promocja. ▪ Stworzenie punktu wystawowego (np. zwierzęta hodowlane, rękodzieło). ▪ Rozwój handlu i usług towarzyszących turystyce (rzemiosło, rękodzieło artystyczne, pamiątkarstwo). ▪ Organizacja punktów informacyjnych (tablice informacyjne). ▪ Zapewnienie dostępności informacji na temat wydarzeń o charakterze kulturalnym, sportowym itp. ▪ Promocja lokalnych produktów kulinarnych. ▪ Wykorzystanie potencjału lokalnych zespołów ludowych i orkiestry dętej, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy. ▪ Uczestnictwo w krajowych i regionalnych targach turystycznych, konkursach, przeglądach. ▪ Nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, sąsiednimi, wojewódzkimi i

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

		<p>centralnymi oraz zagranicznymi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wypracowanie modelu markowych imprez cyklicznych jako atrakcji turystycznej. ▪ Rozwój produktów turystycznych, w tym wykreowanie jednego, głównego produktu turystycznego będącego „wizytówką” gminy.
--	--	---

OBSZAR – ROLNICTWO		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
III. Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz dochodów rolników w gminie Raczki.	1. Stworzenie warunków do rozwoju, poprawy wydajności i jakości rolnictwa.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie współpracy między rolnikami i producentami. ▪ Promowanie stosowania nowych technik w produkcji rolniczej. ▪ Wspieranie edukacji rolników na temat opłacalności produkcji rolniczej poprzez prowadzenie profesjonalnego doradztwa. ▪ Wspieranie modernizacji infrastruktury rolniczej oraz utworzenie systemu szkoleń dla rolników z zakresu nowoczesnych technologii i potencjalnych źródeł ich finansowania, ▪ Promowanie ekologicznej produkcji rolniczej. ▪ Zaoferowanie doradztwa oraz pomocy dla rolników aplikujących o środki z programów ukierunkowanych na obszary wiejskie. ▪ Promocja upraw nieżywnościowych na cele przemysłowe i energetyczne.
	2. Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania informacyjne i szkolenia dla rolników w zakresie podejmowania dodatkowej działalności zbliżonej do rolnictwa. ▪ Dostęp do informacji (szkolenia, działania informacyjne) na temat możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz na różnicowanie działalności rolniczej. ▪ Szkolenia pozwalające na zdobycie umiejętności i kwalifikacji związanych z wyborem nowego zawodu. ▪ Bezpłatne doradztwo prawne w gminie.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

	<p>3. Rozwój gospodarstw ekologicznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Promocja zasad prowadzenia gospodarstw ekologicznych wśród mieszkańców. ▪ Szkolenia pozwalające na zdobycie wiedzy i umiejętności z zakresu zasad prowadzenia gospodarstw ekologicznych oraz produkcji żywności ekologicznej. ▪ Zaoferowanie doradztwa oraz pomocy dla rolników decydujących się na prowadzenie gospodarstw ekologicznych. ▪ Promowanie stosowania ekologicznych technik w produkcji rolnej.
	<p>4. Rozwój i promocja grup producenckich wśród mieszkańców gminy oraz rolniczych spółdzielni produkcyjnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szkolenia dla rolników w zakresie zakładania grup producenckich oraz uzyskania dofinansowania na nie. ▪ Aktywna promocja grup producenckich. ▪ Wspieranie grup producenckich.

OBSZAR – PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
<p>IV. Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.</p>	<p>1. Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej gminy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie dogodnych warunków do utworzenia terenów inwestycyjnych – stworzenie Raczkowskiej Strefy Inwestycyjnej przy drodze krajowej S61 (węzeł Raczki). ▪ Pozyskiwanie nowych terenów pod inwestycje poprzez wykup, scalanie lub zamianę gruntów. ▪ Opracowanie i wprowadzenie systemu zachęt i ulg podatkowych dla nowo powstałych podmiotów gospodarczych. ▪ Promocja oferty inwestycyjnej gminy. ▪ Szybka i kompleksowa obsługa inwestora: szkolenia dla pracowników Urzędu Gminy. ▪ Pośrednictwo Gminy pomiędzy właścicielami gruntów a potencjalnymi inwestorami.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

	2. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Doradztwo dla przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania środków na zakładanie i rozwój działalności gospodarczej oraz na stworzenie nowych miejsc pracy. ▪ Bezpłatne doradztwo w zakresie zakładania działalności gospodarczej. ▪ Współpraca z organizacjami wspierającymi podmioty gospodarcze. ▪ Identyfikacja oczekiwań lokalnych przedsiębiorców oraz preferowanych przez nich zawodów. ▪ Nawiązanie współpracy ze szkołami kształcącymi w preferowanych zawodach – np. praktyki, staże. ▪ Stworzenie bazy informacji o przedsiębiorcach.
	3. Wsparcie tworzenia spółdzielni socjalnych oraz innych przedsiębiorstw społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informowanie mieszkańców gminy o możliwościach założenia spółdzielni socjalnych. ▪ Ułatwienia administracyjno-organizacyjne dla osób zakładających spółdzielnie socjalne. ▪ Szkolenia dla osób zakładających spółdzielnie. ▪ Promocja spółdzielni socjalnej jako formy prowadzenia działalności gospodarczej.

OBSZAR – OŚWIATA I KULTURA		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
V. Poprawa jakości infrastruktury w zakresie oświaty, kultury i sportu oraz realizacja działań mających na celu rozwój kultury i edukacji w gminie Raczki.	1. Rozwój i modernizacja infrastruktury oświatowo-kulturalnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Termomodernizacja, remont placówek dydaktycznych ▪ Remont i dostosowanie pomieszczeń z przeznaczeniem na żłobek (budynek po byłym posterunku policji) ▪ Rozbudowa, modernizacja i poprawa wyposażenia budynków związanych z kulturą. ▪ Inicjowanie międzygminnej oraz międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju kultury i oświaty – działania transgraniczne. ▪ Budowa, remont i doposażenie placów zabaw dla dzieci.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

	2. Zwiększenie dostępu do kultury	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inspirowanie działań mających na celu poszerzenie zakresu działalności i oferty Gminnego Ośrodka Kultury, Biblioteki Gminnej oraz świetlic wiejskich. ▪ Udostępnianie niezagospodarowanych obiektów społeczności lokalnej.
	3. Stworzenie optymalnych warunków kształcenia i rozwoju dla dzieci i młodzieży.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. ▪ Rozwój oferty zajęć dodatkowych w przedszkolach i żłobku. ▪ Zwiększenie dostępu do nauki języków obcych. ▪ zachęcanie młodzieży do udziału w życiu społecznym i publicznym gminy. ▪ współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu wykorzystania szansy na sfinansowanie ciekawych przedsięwzięć adresowanych do dzieci i młodzieży.
	4. Poprawa infrastruktury sportowej.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa, modernizacja, rozbudowa i doposażenie obiektów sportowych – m.in. rozbudowa stadionu oraz budowa kortu tenisowego przy Szkole Podstawowej w Raczkach. ▪ Poprawa stanu technicznego przyszkolnych boisk sportowych.

OBSZAR – BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I ZDROWIE		
CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
VI. Zwiększenie jakości usług publicznych w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz zdrowia.	1. Zapewnienie najwyższego poziomu bezpieczeństwa publicznego.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utworzenie Gminnego Centrum Zarządzania Kryzysowego – rozbudowa OSP. ▪ Szkolenia dla służb ratunkowych. ▪ Działania na rzecz doposażenia OSP. ▪ Prowadzenie wśród mieszkańców działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie zachowania się w sytuacjach zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy ▪ Budowa monitoringu wizyjnego na terenie gminy Raczki ▪ Działania na rzecz promocji, ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowia.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Dodatkowo z uwagi na bardzo duże znaczenie infrastruktury drogowej dla rozwoju Gminy Raczki, poniżej przedstawiono planowane zadania do wykonania z zakresu drogownictwa na najbliższe lata tj. 2015-2020

Tabela 33: Planowane zadania do wykonania z zakresu drogownictwa na lata 2015 -2020 na terenie Gminy Raczki

Miejscowość lub nazwa drogi	Zakres prac
Raczki, ul. Nowe Osiedle	Wykonanie nakładki, remont chodnika /wymiana krawężników i obrzeży/, remont przykanalików. dł. ulicy 285mb.
Raczki, ul Chłodna, ul. Browarna	Wykonanie nawierzchni jezdni i chodników z kostki brukowej STAROBRUK. dł.135mb.
Raczki, Plac Kościuszki /przystanek PKS/	Wykonanie nakładki przy przystanki PKS /150mb/
Raczki, ul. Ks. Balukiewicza, Ks. K.Kaczorowskiego, ul. M. Górskiego	Wykonanie kanalizacji deszczowej, oświetlenia, ciągów pieszych, jezdni.
Raczki, wykonanie chodnika przy ul. Zielonej	Wykonanie chodnika na dł. 290mb. / wykorzystanie kostki brukowej z ul. Chłodnej/
Konieczbór	Remont mostu na rzece Szczeberka
Dowspuda	Budowa mostu na rzece Dowspuda
Raczki - Małe Raczki	Przebudowa drogi Raczki Małe Raczki –Bolesty na odcinku 0+000 – 1+1750 /wykonanie prac ziemnych, nawierzchni bitumicznej dł. 1750mb./
Rudniki - Stoki	Przebudowa drogi Rudniki – Stoki na odcinku 0+000-0+340 /wykonanie prac ziemnych, nawierzchni bitumicznej na dł. 340mb/.
Rudniki –Kurianki Pierwsze	Przebudowa drogi Rudniki – Kurianki Pierwsze na odcinku 0+000- 2+ 006 /wykonanie prac ziemnych, nawierzchni bitumicznej na dł. 2,06km/
Jaśki – Św. Miejsce	Wykonanie nakładki bitumicznej gr.4cm na drodze Jaśki- Św. Miejsce dł. 1018mb.
Kurianki Pierwsze – Kurianki Drugie	Wykonanie nakładki bitumicznej gr.4cm na drodze Kurianki Pierwsze – Kurianki Drugie w km 0+800 – 2+180, dł. 1380mb
Stoki – Kurianki Pierwsze	Przebudowa drogi Stoki – Kurianki Pierwsze dł. 740mb. /wykonanie podbudowy, renowacja rowów, wykonanie nawierzchni bitumicznej.
Kol. Raczki -	Przebudowa drogi kol. Raczki – Wasilówka dł.1260mb /od drogi woj.655 do

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Wasilówka	granicy lasu/ wykonanie prac ziemnych, nawierzchni bitumicznej.
Sidory przez wieś	Przebudowa drogi przez wieś Sidory dł. 1990mb. /wykonanie robót ziemnych wraz z nawierzchnią żwirową z mieszanki kruszywowej 30%
Wysokie przez wieś	Przebudowa drogi przez wieś Wysokie dł. 1960mb. /wykonanie robót ziemnych wraz z nawierzchnią żwirową z mieszanki kruszywowej 30%
Wierciochy – Szczodruchy	Przebudowa drogi Wierciochy -Szczodruchy dł. 1600mb. /wykonanie robót ziemnych wraz z nawierzchnią żwirową z mieszanki kruszywowej 30%
Wronowo -Słoboda	Przebudowa drogi Wronowo – Słoboda dł. 1600mb. /wykonanie podbudowy, renowacja rowów, wykonanie nawierzchni bitumicznej.
Wysokie - Słoboda	Przebudowa drogi Wysokie -Słoboda dł. 720mb. /wykonanie robót ziemnych wraz z nawierzchnią z nawierzchnią żwirową z mieszanki kruszywowej 30%
Raczki, Plac Kościuszki	Rewitalizacja parku wraz z wykonaniem parkingu przed UG Raczki
Moczydły - Szkocja	Przebudowa drogi Moczydły -Szkocja dł. 860mb. /wykonanie robót ziemnych wraz z nawierzchnią z nawierzchnią żwirową z mieszanki kruszywowej 30%
Józefowo - Poddubówek	Przebudowa drogi we wsi Józefowo dł. 814mb. /wykonanie podbudowy, renowacja rowów, wykonanie nawierzchni bitumicznej.
Planta	Przebudowa drogi we wsi Planta dł. 1680mb. /wykonanie robót ziemnych wraz z nawierzchnią żwirową z mieszanki kruszywowej 30%

Źródło: dane z Urzędu Gminy Raczki

X. Zarządzanie Strategią

Aby Strategia Rozwoju Gminy Raczki osiągnęła zakładane efekty władze Gminy oraz wszystkie osoby, którym ważne jest dobro gminy oraz te, które uczestniczyły w procesie jej tworzenia, powinni:

- aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych celów strategicznych
- czuwać nad tym, aby założenia Strategii były sukcesywnie wdrażane,
- na bieżąco monitorować postępy w jej wdrażaniu,
- zgłaszać pomysły, uwagi i propozycje zmian,
- wyszukiwać nowatorskie rozwiązania w otoczeniu,
- wychwytywać w otoczeniu pojawiające się szanse na rozwój gminy,
- identyfikować oraz ograniczać zagrożenia i przeszkody, które mogłyby opóźnić rozwój gminy,
- pobudzać prorozwojowe inicjatywy społeczne, gospodarcze, kulturalne,
- aktywnie uczestniczyć w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację założeń Strategii ze źródeł budżetowych, pozabudżetowych krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej.

Efekty Strategii Rozwoju Gminy Raczki w dużym stopniu uzależnione są stopnia zaangażowania w jej realizację władz Gminy, instytucji, podmiotów gospodarczych, grup społecznych oraz wszystkich mieszkańców, którzy rozumieją potrzebę nieustannego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, a także troszczą się o jej zrównoważony rozwój oraz konkurencyjną pozycję w powiecie, regionie oraz Polsce.

XI. Obszary Strategicznej Interwencji

Obszary Strategicznej Interwencji to obszary na terenie województwa podlaskiego, w których realizowane będą cele strategiczne, by wzmocnić potencjał regionu lub zlikwidować jego słabości. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) są również wyznaczane na poziomie krajowym (np. Polska Wschodnia). Dodatkowo podejście terytorialne zakłada odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz ich indywidualnych potencjałów, barier i wzajemnych zależności. Efektywność polityki rozwoju jest uwarunkowana analizą barier i potencjałów oraz właściwego dostosowania interwencji do specyfiki poszczególnych obszarów³. Zgodnie ze znowelizowaną Strategią rozwoju województwa podlaskiego do roku 2020 obszar województwa podzielony został na 6 strategicznych obszarów interwencji. Są to :

1. Białystok i jego obszar funkcjonalny;
2. Subregionalne ośrodki wzrostu do których należy zaliczyć byłe miasta wojewódzkie Łomża i Suwałki;
3. Miasta powiatowe;
4. Obszary wiejskie;
5. Obszar przygraniczny;
6. Gminy, których rozwój uwarunkowany jest siecią NATURA 2000.

Według powyższego podziału gmina Raczki zaliczona jest do 4 SOI – obszary wiejskie. Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, obszary wiejskie – w polityce rolnej i rozwoju wsi to gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie, w których główne miasto liczy poniżej 5000 mieszkańców. Obszary te zajmują zdecydowaną większość województwa podlaskiego, są jednocześnie bardzo zróżnicowane i dlatego pełnią różne funkcje, od typowo rolniczych, przez turystyczne, do funkcji podmiejskich mieszkaniowych. Oznacza to, że na obszarach wiejskich będą realizowane bardzo różnorodne instrumenty rozwoju powiązane z paletą celów strategicznych i operacyjnych. Przede wszystkim gminy wiejskie i wskazane miejsko-wiejskie muszą zostać wsparte instrumentami podnoszącymi jakość kapitału ludzkiego, od początkowego okresu przedszkolnego, po działania z zakresu kształcenia ustawicznego. Interwencja w tym zakresie

³ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

powinna przyczynić się również do wzrostu przedsiębiorczości i umiejętności konkurowania na rynkach pracy. Z uwagi na przyjęty w regionie model energetyki rozproszonej, obszary wiejskie to główne miejsce lokalizacji inwestycji dotyczących produkcji energii opartej na odnawialnych źródłach energii.

Szczególnym obszarem zainteresowania polityki regionalnej w tej grupie gmin powinny stać się inicjatywy lokalne, których celem będzie rozwój kapitału społecznego oraz kształtowanie więzi lokalnych. Gminy wiejskie wymagają również poprawy dostępności komunikacyjnej do ośrodków powiatowych, a także działań w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym teleinformatycznej. Dostęp do nowoczesnej infrastruktury będzie wpływał pozytywnie na gminy typowo rolnicze, jak i turystyczne, przy jednoczesnym otwarciu na lokalną przedsiębiorczość⁴.

⁴ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

XII. System realizacji Strategii

12.1 Model realizacji Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Raczki do 2022 r. będzie realizowana zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 oraz z poszanowaniem zasad obowiązujących w ramach Polityki Spójności UE oraz zasad wskazanych w krajowych dokumentach strategicznych, m.in. w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020.

Skuteczność wdrażania Strategii będzie uzależniona od czynników wewnętrznych i zewnętrznych, do których należą:

- powiązanie polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd gminny z politykami wdrażanymi na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym;
- koordynacja działań wszystkich partnerów procesu wdrażania Strategii;
- konsekwencja władz gminnych kolejnych kadencji w realizacji przyjętych kierunków rozwoju gminy;
- stopień utożsamiania się mieszkańców gminy ze Strategią;
- stabilność sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, województwie, kraju, oraz w poszczególnych państwach Unii Europejskiej oraz świata.

W celu skutecznej realizacji Strategii wykorzystane zostaną mechanizmy w zakresie zarządzania, współpracy i koordynacji, jak również monitorowania i ewaluacji w tym:

- **sprawny system współpracy i koordynacji** uwzględniający:
 - instrumenty zapewniające spójność działań podejmowanych lokalnie z wojewódzkimi, krajowymi politykami publicznymi,
 - narzędzia na rzecz podnoszenia świadomości i zwiększania udziału mieszkańców gminy w osiągnięciu celów rozwojowych, w tym także rozwijanie partnerskiej współpracy.
- **sprawny system monitorowania i ewaluacji** pozwalający na bieżącą i rzetelną weryfikację stopnia osiągnięcia celów strategicznych Gminy Raczki.

12.2 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Raczki na lata 2016 – 2022 będzie realizowana przez wiele instytucji, organizacji, podmiotów działających lokalnie i na rzecz gminy. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację, wdrażanie i osiąganie zamierzonych celów Strategii jest Urząd Gminy Raczki, w imieniu którego działa Wójt Gminy Raczki.

W realizację Strategii włączone będzie szerokie grono partnerów reprezentujących m.in. jednostki organizacyjne i pomocnicze Gminy Raczki, organizacje pozarządowe, instytucje społeczno-gospodarcze, przedsiębiorcy i instytucje otoczenia biznesu. Istotna także będzie współpraca ponadlokalna, w tym współpraca zagraniczna oraz z innymi samorządami, instytucjami i środowiskami społeczno-gospodarczymi. Współpraca wymienionych środowisk jest warunkiem koniecznym dla osiągnięcia celów założonych w Strategii.

12.3 Finansowanie strategii

Podstawowym źródłem finansowania działań realizowanych przez samorząd, a także przedsięwzięć objętych niniejszą Strategią są środki pochodzące z budżetu Gminy Raczki. Nie jest to oczywiście jedyne źródło finansowania zadań, Gmina Raczki będzie ubiegać się o dofinansowanie również z zewnętrznych środków finansowych.

Władze Gminy przewidują pozyskanie środków finansowych z następujących źródeł:

- z budżetu państwa,
- z programów pomocowych Unii Europejskiej, w tym transgranicznych
- z programów Rządu RP,
- z fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych zarówno krajowych jak i zagranicznych
- z instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych,
- od inwestorów lokalnych, krajowych i zagranicznych,
- z wkładu prywatnego,
- z innych źródeł.

Strategia zakłada, iż na dochody budżetu składać się będą:

- dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień
- subwencja ogólna (oświatowa)
- dochody własne, do których zalicza się:
 - podatki i opłaty lokalne,
 - udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa,
 - dochody z majątku gminy,
 - odsetki od środków na rachunkach bankowych,
 - pozostałe dochody.

Planuje się pozyskanie dofinansowania we wszystkich możliwych obszarach funkcjonowania Gminy, np. zadań z zakresu rynku pracy, turystyki, edukacji, kultury, ochrony środowiska, infrastruktury technicznej i społecznej.

Nowy okres programowania na lata 2014-2020 stwarza ogromne możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, która jest świadoma roli, jaką odegrają pozyskane fundusze. Gmina Raczki liczy również na pozyskanie inwestorów zewnętrznych, co z kolei jest szansą na jeszcze szybszy rozwój oraz zwiększenie dochodów gminy z tytułu podatków i opłat lokalnych.

Konsekwentna realizacja założeń Strategii, umiejętne wykorzystywanie mocnych stron Gminy oraz lokalnych zasobów przy jednoczesnym optymalnym wykorzystaniu dostępnych środków finansowych z funduszy krajowych i zagranicznych na realizację zaplanowanych zadań zagwarantuje rozwój społeczny, jak i gospodarczy Gminy Raczki.

XIII. MONITORING REALIZACJI STRATEGII

Zapewnienie ciągłości i prawidłowości realizacji strategii wymaga jej monitoringu. Ma to ogromne znaczenie we wczesnym zdiagnozowaniu ewentualnych nieprawidłowości występujących przy realizacji założonych celów. Ale to nie jedyny powód, dla którego należy przeprowadzać monitoring, ponieważ dzięki niemu możliwe jest również określenie stopnia wdrożenia Strategii, a więc stopnia realizacji założonych celów i stopnia osiągnięcia wskaźników.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Tabela 34: System wskaźników monitorowania Strategii

Cel strategiczny 1: Rozwój infrastruktury technicznej, służącej poprawie jakości życia mieszkańców gminy		
Cel operacyjny	Wskaźnik	Miara
Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy oraz zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez polepszenie stanu technicznego dróg.	Długość wybudowanych, przebudowanych i zmodernizowanych dróg w Gminie.	km
	Ilość wybudowanej, przebudowanej i zmodernizowanej infrastruktury drogowej.	Szt.
Rozbudowa infrastruktury około drogowej	Ilość i długość wybudowanych, zmodernizowanych oraz wyremontowanych mostów, chodników i parkingów.	Szt./m/m ²
	Ilość wybudowanego i zmodernizowanego oświetlenia.	Szt.
Realizacja zadań inwestycyjnych z zakresu gospodarki wodno-ściekowej	Długość wybudowanej i rozbudowanej sieci kanalizacyjnej, w tym kanalizacji deszczowej.	Km
	Długość rozbudowanej i zmodernizowanej sieci wodociągowej.	Km
	Ilość wybudowanych studni głębinowych.	Szt.
	Ilość wybudowanych/zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (hydroforni).	Szt.
	Ilość rozbudowanych i zmodernizowanych oczyszczalni ścieków.	Szt.
	Ilość wybudowanych lokalnych/przydomowych oczyszczalni ścieków.	Szt.
	Długość wybudowanej, zmodernizowanej sieci melioracyjnej.	km
	Ilość wybudowanych zbiorników wodnych zabezpieczających przed suszą.	Szt.
Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz ochrona środowiska	Ilość wybudowanych farm fotowoltaicznych/powierzchnia paneli fotowoltaicznych	Szt./m ²
	Ilość instalacji wykorzystującej odnawialne źródła energii	Szt.
	Ilość wybudowanych kotłowni ekologicznych	Szt.
	Ilość godzin szkoleń, spotkań informacyjnych w zakresie OZE	Godz.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

	Ilość godzin informacyjnych i działań prewencyjnych w zakresie zwalczania niebezpiecznych i inwazyjnych gatunków roślin np. barszczu Sosnowskiego.	Godz./szt.
Rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego.	Odsetek osób mających dostęp do Internetu.	%
	Odsetek zinformowanych obiektów użyteczności publicznej i samorządowej oraz jednostek podległych.	%
	Ilość nowych punktów z bezpłatnym dostępem do Internetu (hot spot).	Szt.
	Ilość e-usług/dostępności do e-administracji.	Szt.
Rewitalizacja przestrzeni publicznej.	Ilość zrewitalizowanych obiektów i przestrzeni publicznych.	Szt.
Wspieranie rozwoju infrastruktury gazowej.	Ilość podjętych inicjatyw i działań w zakresie rozwoju infrastruktury gazowej.	Szt.
Budowa, remont i termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	Ilość rozbudowanych i przebudowanych obiektów użyteczności publicznej.	Szt.
	Ilość wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych mieszkań socjalnych.	Szt.
Rozwój gospodarki przestrzennej.	Powierzchnia obszarów, dla których stworzono lub zaktualizowano miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.	Km ² /ha
	Powierzchnia uzbrojonych terenów	Ha
Poprawa warunków funkcjonowania obiektów sportowo-rekreacyjnych	Ilość wybudowanych, zmodernizowanych, rozbudowanych i wyposażonych obiektów sportowych.	Szt.
Poprawa funkcjonowania infrastruktury energetycznej.	Długość wybudowanej i zmodernizowanej sieci energetycznej.	Km
Cel strategiczny II: Rozwój turystyki w gminie Raczki		
Cel operacyjny	Wskaźnik	Miara
Rozwijanie i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych/szlaków turystycznych.	Km
	Ilość wybudowanych,	Szt.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

turystyki	rozbudowanych, zmodernizowanych obiektów turystycznych, rekreacyjnych oraz zaplecza turystycznego.	
	Ilość nowych pól namiotowych, campingów	Szt.
	Ilość godzin szkoleniowych, doradztwa w zakresie rozwoju agroturystyki.	Godz.
	Ilość nowego i zmodernizowanego oznakowania atrakcji turystycznych.	Szt.
Ochrona zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem.	Ilość zabezpieczonych i odnowionych zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem.	Szt.
Aktywna promocja oferty turystycznej gminy.	Ilość działań na rzecz promocji oferty turystycznej Gminy i turystyki.	Szt.
	Ilość punktów wystawowych	Szt.
	Ilość produktów turystycznych	Szt.
	Ilość przedsięwzięć w zakresie współpracy z organizacjami społecznymi.	Szt.
Cel strategiczny III: Wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz dochodów rolników w gminie Raczki.		
Cel operacyjny	Wskaźnik	Miara
Stworzenie warunków do rozwoju, poprawy wydajności i jakości rolnictwa.	Liczba godzin szkoleniowych, doradczych, informacyjnych w zakresie rozwoju i prowadzenia działalności rolniczej.	Godz.
	Ilość działań wspierających współpracę pomiędzy rolnikami i producentami.	Szt.
Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej.	Ilość godzin doradczych, szkoleniowych, informacyjnych w zakresie podejmowania dodatkowej działalności, w tym agroturystycznej.	Godz.
Rozwój gospodarstw ekologicznych.	Ilość godzin szkoleniowych, informacyjnych, doradczych z zakresu prowadzenia gospodarstw agroturystycznych i ich promocji.	Godz.
Rozwój i promocja grup producenckich wśród mieszkańców gminy oraz rolniczych spółdzielni produkcyjnych.	Ilość godzin szkoleniowych, informacyjnych, doradczych z zakresu tworzenia i prowadzenia grup producenckich i ich promocja.	Godz.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

Cel strategiczny IV: Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.		
Cel operacyjny	Wskaźnik	Miara
Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy.	Powierzchnia utworzonej Raczkowskiej Strefy Inwestycyjnej oraz innych terenów inwestycyjnych	Ha
	Ilość wprowadzonych zachęt i ulg dla nowo powstałych podmiotów gospodarczych.	Szt.
	Ilość działań w zakresie promocji oferty inwestycyjnej gminy.	Szt.
	Ilość godzin szkoleniowych w zakresie wysokiej jakości obsługi inwestora przez pracowników Urzędu Gminy.	Godz.
Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	Ilość godzin szkoleniowych, informacyjnych i doradztwa w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	Godz.
	Liczba podjętych działań w zakresie współpracy ze szkołami kształcącymi w preferowanych zawodach – np. praktyki, staże	Szt.
	Ilość baz danych o przedsiębiorstwach na terenie Gminy.	Szt.
Wsparcie tworzenia spółdzielni socjalnych oraz innych przedsiębiorstw społecznych.	Ilość godzin szkoleniowych, informacyjnych i doradczych w zakresie zakładania i prowadzenia spółdzielni socjalnych.	Godz.
Cel strategiczny V: Poprawa jakości infrastruktury w zakresie oświaty, kultury i sportu oraz realizacja działań mających na celu rozwój kultury i edukacji w gminie Raczki..		
Cel operacyjny	Wskaźnik	Miara
Rozwój i modernizacja infrastruktury oświatowo-kulturalnej	Ilość wyremontowanych (w tym termomodernizacja), zmodernizowanych, dostosowanych oraz wyposażonych placówek oświatowych i kulturalnych	Szt.
	Ilość wybudowanych, wyremontowanych i doposażonych placów zabaw.	Szt.
	Ilość działań na rzecz międzygminnej oraz międzynarodowej współpracy	Szt.
Zwiększenie dostępu do kultury	Ilość działań Gminnego Ośrodka Kultury, Biblioteki Gminnej oraz świetlic wiejskich.	Szt.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACZKI NA LATA 2016-2022

	Ilość udostępnionych, niezagospodarowanych obiektów społeczności lokalnej.	Szt.
Stworzenie optymalnych warunków kształcenia i rozwoju dla dzieci i młodzieży.	Ilość miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego i przedszkolu	szt.
	Liczba zajęć pozalekcyjnych w szkołach oraz zajęć dodatkowych w przedszkolach i żłobków.	Szt.
	Liczba inicjatyw realizowanych przez organizacje pozarządowe	Szt.
Poprawa infrastruktury sportowej.	Ilość wybudowanych, zmodernizowanych, rozbudowanych i wyposażonych obiektów sportowych	Szt.
Cel strategiczny VI: Zwiększenie jakości usług publicznych w zakresie bezpieczeństwa publicznego oraz zdrowia.		
Cel operacyjny	Wskaźnik	Miara
Zapewnienie najwyższego poziomu bezpieczeństwa publicznego.	Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego	Szt.
	Ilość działań na rzecz wyposażenia i szkoleń OSP i innych służb ratunkowych.	Szt.
	Ilość działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie zachowania się w sytuacjach zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy	Szt.
	Ilość kamer monitoringu wizyjnego	Szt.
	Ilość przedsięwzięć na rzecz promocji, ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowia.	Szt.

Źródło: opracowanie własne

Samorząd gminy będzie odpowiedzialny za określanie, aktualizowanie, realizację celów i koordynację działań zaplanowanych w Strategii. Z uwagi na fakt, iż w realizację Strategii włączone zostanie szerokie grono podmiotów publicznych oraz prywatnych, Samorząd będzie również pełnić rolę motywującą i inicjującą działania.

Aby skutecznie realizować założenia niniejszej strategii, powołany zostanie zespół ds. wdrażania i monitorowania strategii. Do zadań zespołu należeć będzie koordynowanie, kontrolowanie, monitorowanie przebiegu realizacji Strategii, ale też informowanie mieszkańców o podjętych działaniach i ich efektach.

XIV. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

Aby Strategia Rozwoju Gminy Raczki osiągnęła zakładane efekty władze Gminy oraz wszystkie osoby, którym ważne jest dobro gminy oraz te, które uczestniczyły w procesie jej tworzenia, powinni:

- aktywnie uczestniczyć w realizacji poszczególnych celów strategicznych
- czuwać nad tym, aby założenia Strategii były sukcesywnie wdrażane,
- na bieżąco monitorować postępy w jej wdrażaniu,
- zgłaszać pomysły, uwagi i propozycje zmian,
- wyszukiwać nowatorskie rozwiązania w otoczeniu,
- wychwytywać w otoczeniu pojawiające się szanse na rozwój gminy,
- identyfikować oraz ograniczać zagrożenia i przeszkody, które mogłyby opóźnić rozwój gminy,
- pobudzać prorozwojowe inicjatywy społeczne, gospodarcze, kulturalne,
- aktywnie uczestniczyć w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację założeń Strategii ze źródeł budżetowych, pozabudżetowych krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej.

Efekty Strategii Rozwoju Gminy Raczki w dużym stopniu uzależnione są stopnia zaangażowania w jej realizację władz Gminy, instytucji, podmiotów gospodarczych, grup społecznych oraz wszystkich mieszkańców, którzy rozumieją potrzebę nieustannego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, a także troszczą się o jej zrównoważony rozwój oraz konkurencyjną pozycję w powiecie, regionie oraz Polsce.